

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Nieuwkerkestraat 86 (Heuvelland, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2025L3
03/12/2025

RAPPORTERING OPGRAVING
DEEL 2: EINDVERSLAG

Voorafgaand:

- Verslag van resultaten bureauonderzoek (2024K309)
- Programma van maatregelen (2024K309)
- Landschappelijk bodemonderzoek (2025H92)
- Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek (2025I380)
- Programma van maatregelen (2025I380)
- Archeologierapport (2025L3)

Colofon

Ruben Willaert nv

Ten Briele 14 bus 15

8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: De Maertelaere Robbe, Polfliet Bruno

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert nv, OE/ERK/Archeoloog/2016/00069

© Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge, 2026

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert nv.

Ruben Willaert nv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Archeologierapport	8
2	Verlag van resultaten van de opgraving.....	8
2.1	Beschrijvend gedeelte	8
2.1.1	Administratieve gegevens.....	8
2.1.2	Archeologische voorkennis	10
2.1.3	Onderzoeksopdracht	10
2.1.3.1	Onderzoeksvragen	11
2.1.4	Beschrijving van de geplande herinrichting	12
2.1.5	Beschrijving van de uitgevoerde werken.....	13
2.1.5.1	Motivering van de onderzoeksstrategie.....	13
2.1.5.2	Organisatie van de opgraving.....	13
2.1.5.3	Beschrijving en motivering van eventuele afwijkende methodiek	14
2.1.5.4	Motivatie van de selectie van de vondsten.....	14
2.1.5.5	Motivatie voor de selectie van de stalen	15
2.1.5.6	Inbreng specialisten	15
2.1.5.7	Algemene wetenschappelijke advisering	15
2.2	Assessmentrapport.....	16
2.2.1	Gehanteerde methoden, technieken en criteria.....	16
2.2.1.1	Assessment van de vondsten	17
2.2.1.2	Assessment van de stalen	17
2.2.1.3	Conservatie-assessment.....	17
2.2.1.4	Assessment van de sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren 17	
2.2.1.5	Assessment van de archeologische site	18
2.2.2	Strategie voor het uit te voeren onderzoek met bijhorende kaders.....	18
2.2.2.1	Strategie voor verwerking	18
2.2.2.2	Conservatiestrategie	19
2.3	Interpretatie van het onderzochte gebied	20
2.3.1	Landschappelijk kader van de archeologische site.....	20
2.3.1.1	Ruimtelijke situering	20
2.3.1.2	Landschappelijke ligging	20
2.3.1.3	Geologie	21
2.3.1.4	Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	23
2.3.2	Historische en archeologische voorkennis.....	24
2.3.2.1	Historisch/Cartografisch onderzoek	24
2.3.2.2	WOI.....	28
2.3.2.3	Huidig gebruik en verstoringen.....	42
2.3.2.4	Beschrijving van de gekende archeologische waarden	42
2.3.3	Bodemkundige beschrijving	43
2.3.3.1	Bodentypes	43
2.3.3.2	Algemene bodemopbouw.....	44

2.3.4	Voorlopige beschrijving van de archeologische site op basis van het sporen- en vondstenbestand	47
2.3.4.1	Analyse van de opbouw van de archeologische site.....	47
2.3.4.2	Analyse van archeologische structuren, spoorcategorieën, spoorcombinaties en individuele sporen	47
2.3.5	Bespreking van de resultaten gekoppeld aan het uitgevoerde natuurwetenschappelijke onderzoek.....	54
2.3.5.1	Beschrijving van de analysemethoden en technieken	54
2.3.5.2	Beschrijving van de resultaten.....	54
2.3.6	Beschrijving van de vondsten die op basis van selectie bij het assessment verder onderzocht werden.....	55
2.3.6.1	Onderzoeksmethode van de vondsten	55
2.3.6.2	Beschrijving van de typologische, chronologische en ruimtelijke indeling van de vondsten.....	55
2.3.7	Datering en interpretatie van de archeologische site	61
2.3.7.1	Tafonomische opbouw en formatie van de archeologische site	61
2.3.8	Synthese	62
2.3.8.1	Confrontatie van de bevindingen met eerder uitgevoerd onderzoek	63
2.3.8.2	Verwachtingen ten aanzien van nog niet opgegraven archeologisch erfgoed op het onderzochte terrein.....	63
2.3.8.3	Besluit.....	63
2.3.8.4	Belang en betekenis van de archeologische site binnen de bestaande kennis	64
2.3.9	Beantwoording van de onderzoeksvragen	64
2.3.10	Samenvatting.....	65
2.4	Bibliografie.....	66
2.5	Bijlagen.....	67
2.5.1	Sporenlijst	67
2.5.2	Vondstenlijst	68
2.5.3	Stalenlijst.....	70
2.5.4	Fotolijst	71
2.5.5	Thematische kaart	74

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart	9
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België.....	9
Figuur 3: Procesverloop.....	10
Figuur 4: Weergave van het sleuvenplan (2025I380) met aanduiding van de advieszone voor een vlakdekkende opgraving	11
Figuur 5: Geplande werken	12
Figuur 6: Thematische kaart met weergave van de verschillende vondstcategorieën.....	14
Figuur 7: Positie van het assessment bij opgravingen.....	16
Figuur 8: Opeenvolgende stappen van het assessment.....	16
Figuur 9: Thematische kaart van vlak 1	18
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart.....	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart.....	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen.....	23
Figuur 14: Hoogteverloop van ZW naar NO	23
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt).....	24
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt).....	25
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)....	25
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)	26
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)	26
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt).....	27
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2021 (© geopunt)	27
Figuur 22: Britse situatieschets 2 november 1914 (bron: Edmonds)	30
Figuur 23: Projectgebied ten opzichte van de voornaamste frontlijnen (orthofoto: Informatie Vlaanderen).....	31
Figuur 24: Duitse luchtfoto 5 februari 1915 (bron: BayHauptsta)	32
Figuur 25: Duitse loopgravenkaart 20 juli 1915 (bron: BayHauptSta)	33
Figuur 26: Britse luchtfoto 28 september 1916 (bron: IWM)	34
Figuur 27: Britse luchtfoto 4 mei 1917 (bron: IWM).....	35
Figuur 28: Britse luchtfoto 3 juni 1917 (bron BayHauptSta)	36
Figuur 29: Duitse loopgravenkaart 22 maart 1918 (bron: Captured German Trench Map Cd)	37
Figuur 30: Britse situatieschets 13 april 1918 (bron: Edmonds)	38

Figuur 31: Duitse luchtfoto 12 april 1918 (bron BayHauptSta)	39
Figuur 32: Britse luchtfoto 31 juli 1918 (bron IWM).....	40
Figuur 33: Britse loopgravenkaart 19 september 1918 (bron IFFM)	41
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 1,5 km van het projectgebied.	42
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart	43
Figuur 36: Opgravingszone met aanduiding van de profielen die aangelegd zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek (2025I308).	44
Figuur 37: Profiel 3, aangelegd tijdens het proefsleuvenonderzoek.	45
Figuur 38: Opgravingszone vlak 1 met weergave van de vlakhoogtes (rood) en maaiveldhoogtes (groen) weergegeven op het DHMV.....	46
Figuur 39: Opgravingszone vlak 2 met weergave van de vlakhoogtes (rood) en maaiveldhoogtes (groen) weergegeven op het DHMV.....	46
Figuur 40: Thematische kaart, vlak 1	47
Figuur 41: Overzichtsfoto werkput vlak 1, genomen uit het ZO	48
Figuur 42: Overzichtsfoto werkput vlak 1, genomen uit het NO	49
Figuur 43: Overzichtsfoto werkput vlak 1, genomen uit het ZW	49
Figuur 44: Thematische kaart, vlak 2	50
Figuur 45: Overzichtsfoto werkput vlak 2, genomen uit het ZO.....	51
Figuur 46: Overzichtsfoto werkput vlak 2, genomen uit het NW.....	51
Figuur 47: Overzichtsfoto werkput vlak 1, genomen uit het ZW	52
Figuur 48: Doorsnede van een type Britse shelter die goed gelijkend is op de shelter die is aangesneden tijdens het veldwerk. Bij dit voorbeeld wordt gebruik gemaakt van een ‘half arch’ metaalplaat als plafond (War Office 1921, plate 142).	52
Figuur 49: Voorschrift van een loopgraaflatrine (War Office 1921, plate 138).....	53
Figuur 50: Britse voorschrift voor de aanleg van een drainageput (War Office 1921, plate 48)	53
Figuur 51: Indicaties van een smalspoor via coupe. Aangetroffen tijdens de proefsleuven campagne (2025I308).....	54
Figuur 52: Thematische kaart, vlak 1, met weergave van de verschillende vondstcategorieën en bijhorende vondstnummers.	55
Figuur 53: VNR 1, .303 munitie op clip, aangetroffen in S1.....	56
Figuur 54: VNR 5, staven cordiet voor artilleriemunitie.	57
Figuur 55: VNR 3, fragment van een Britse lepel, gevleugelde variant.	58

Figuur 56: VNR 2, Britse lepel zonder markering	58
Figuur 57: VNR 4, gemarkeerde Britse lepel	59
Figuur 58: VNR 4, gemarkeerde Britse lepel, met onleesbare fabrikantenstempel en stamboeknummer LR 6465.....	59
Figuur 59: VNR 6, Britse penny met onleesbare datum.....	60
Figuur 60: Overzichtsplan aangesneden sporen tijdens de opgraving.....	62
Figuur 61: Thematische kaart van de opgraving in relatie tot de resultaten van het proefsleuvenonderzoek	63

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens	8
Tabel 2: Overzicht de verschillende vondstcategorieën	55

1 Archeologierapport

Zie Deel 1: Archeologierapport (ID 3724)

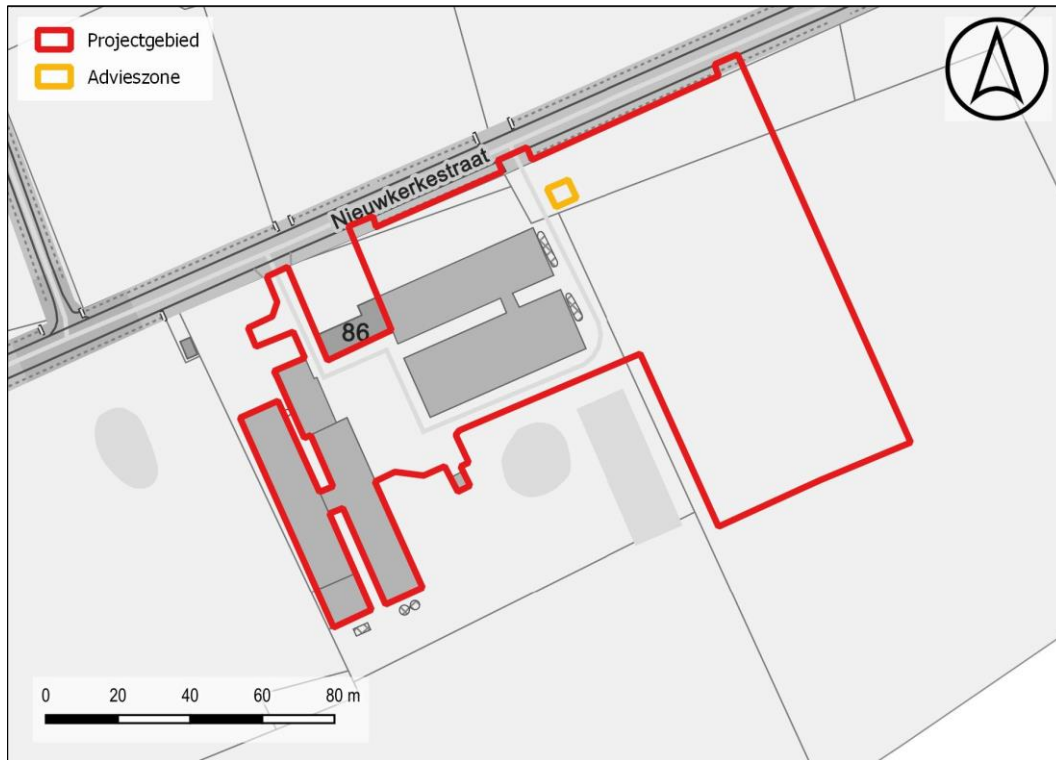
2 Verslag van resultaten van de opgraving

2.1 Beschrijvend gedeelte

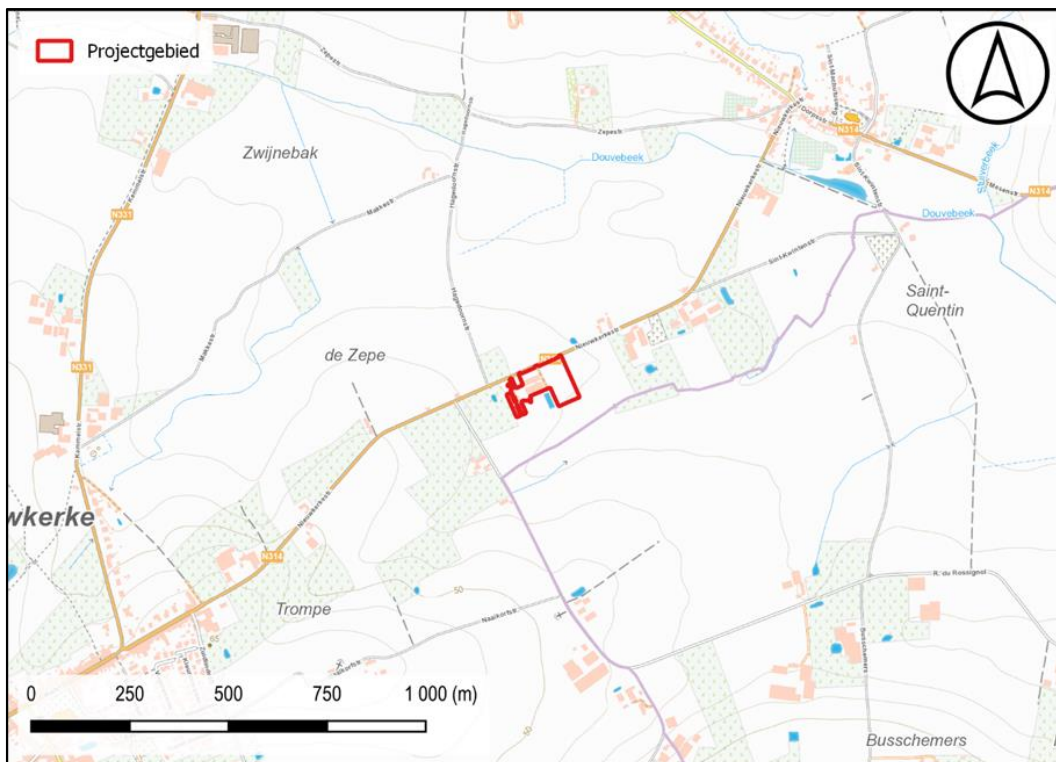
2.1.1 Administratieve gegevens

a) Projectcode	2025L3	
b) De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Ruben Willaert nv OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
c) De locatie van het onderzoek:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Heuvelland
	Postcode	8950
	Adres	Nieuwkerkestraat 86
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 42215$ $Y_{\min} = 161334$ $X_{\max} = 42487$ $Y_{\max} = 161528$
d) Het kadasterplan met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelnummer of -nummers	Heuvelland, Afdeling 3 (Nieuwkerke), Sectie B, nr's. 184n, 184k, 184l, 184p, 138c, 183g, 119b Figuur 1	
e) Een topografische kaart van het onderzochte gebied.	Figuur 2	
f) Alle betrokken actoren en specialisten	Bruno Polfliet (veldwerkleider) Robbe De Maertelaere (RTS/archeoloog) Jonathan Verbeke (CTE-deskundige)	
g) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	Jan Decorte (CO7)	
h) Begin- en einddatum van het veldwerk	03/12/2025	

Tabel 1: Administratieve gegevens

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart.

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België

2.1.2 Archeologische voorkennis

Bureauonderzoek¹:

In de omgeving van het projectgebied zijn weinig archeologische vindplaatsen en indicatoren gekend. Deze wijzen vooral op WOI relictten, maar eveneens op de middeleeuwen. Daarnaast staat de Kemmelberg bekend als een versterking uit de IJzertijd en werd 2 km naar het zuidwesten een Romeinse steenbouw aangetroffen. Bovendien zou de Nieuwkerkestraat mogelijk teruggaan tot een Romeinse heirweg.

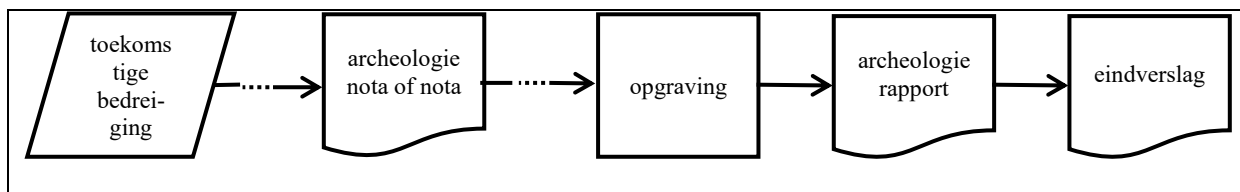
Proefsleuvenonderzoek²:

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 47 relevante archeologische sporen aangetroffen. Het betreft 2 grachten, 1 hooiopper, 1 kuil, 1 loopgraaf, 1 smalspoor, 1 schuilplaats en 38 bomkraters. De zones direct tegen de huidige bebouwing waren grotendeels verstoord. Op basis van fragmentair aardewerk is de hooiopper te dateren in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. Eén gracht is te identificeren als een 18e eeuwse perceelsgracht, een andere vermoedelijk als ongedateerde afwateringsgracht van de Nieuwkerkestraat. Tot slot is het gros van de sporen terug te leiden tot de Eerste Wereldoorlog, namelijk een Britse loopgraaf, een Brits smalspoor met bijhorende schuilplaats en talrijke bomkraters.

2.1.3 Onderzoeksopdracht

Deze archeologische opgraving kadert binnen een aanvraag voor de modernisering van een landbouwbedrijf. Het projectgebied wordt in deze studie Heuvelland Nieuwkerkestraat 86 genoemd.

Met deze opgraving wordt een laatste stap gezet in het kader van de Code van de Goede Praktijk. In dit kader en volgens het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013 werd een bekrachtigde archeologienota (bureauonderzoek) en nota (proefsleuvenonderzoek) verkregen die bepaalde dat een archeologische opgraving diende te worden uitgevoerd. Vervolgens werd deze opgraving gerapporteerd in een voorlopig archeologierapport om nu in een laatste stap tot een eindverslag te komen.

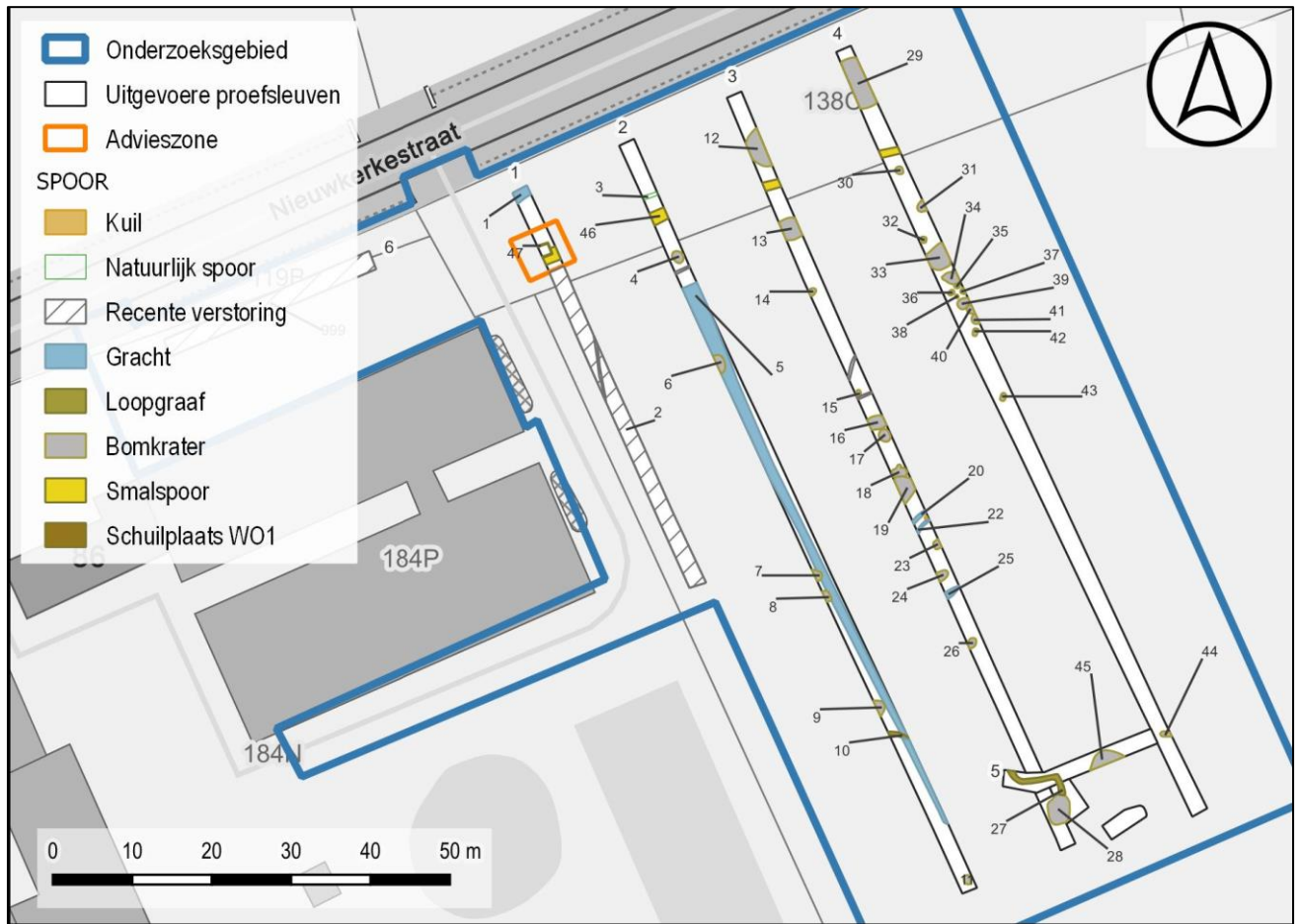

Figuur 3: Procesverloop

Deze opgraving werd geadviseerd op basis van het proefsleuvenonderzoek. Dat onderzoek werd uitgevoerd door archeologen van Ruben Willaert nv op 8 oktober 2025. Dit werd uitgevoerd door middel van 6 proefsleuven waarvan 4 met een NW-ZO oriëntatie en 2 met een ZW-NO oriëntatie. Verder werden nog 3 kijkvensters aangelegd in het zuiden van het projectgebied. Op die manier werd een oppervlakte van 901 m² archeologisch onderzocht. Tijdens de terreinevaluatie werden 47 sporen aangetroffen. Het gaat om 2 grachten, 1 hooiopper, 1 kuil, 1 loopgraaf, 1 smalspoor, 1 schuilplaats en 38 granaattrekkers. Naar aanleiding van de geplande werken en daarmee gepaarde bedreiging werd een opgraving voor de schuilplaats geadviseerd over een oppervlakte van 35 m², waarvan de resultaten worden besproken in onderstaand verslag.

¹ Zie 'Verslag van resultaten van het bureauonderzoek' met projectcode 2024K309

² Zie 'Verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek' met projectcode 2025I380

Figuur 4: Weergave van het sleuvenplan (2025I380) met aanduiding van de advieszone voor een vlakdekkende opgraving

2.1.3.1 Onderzoeksvragen

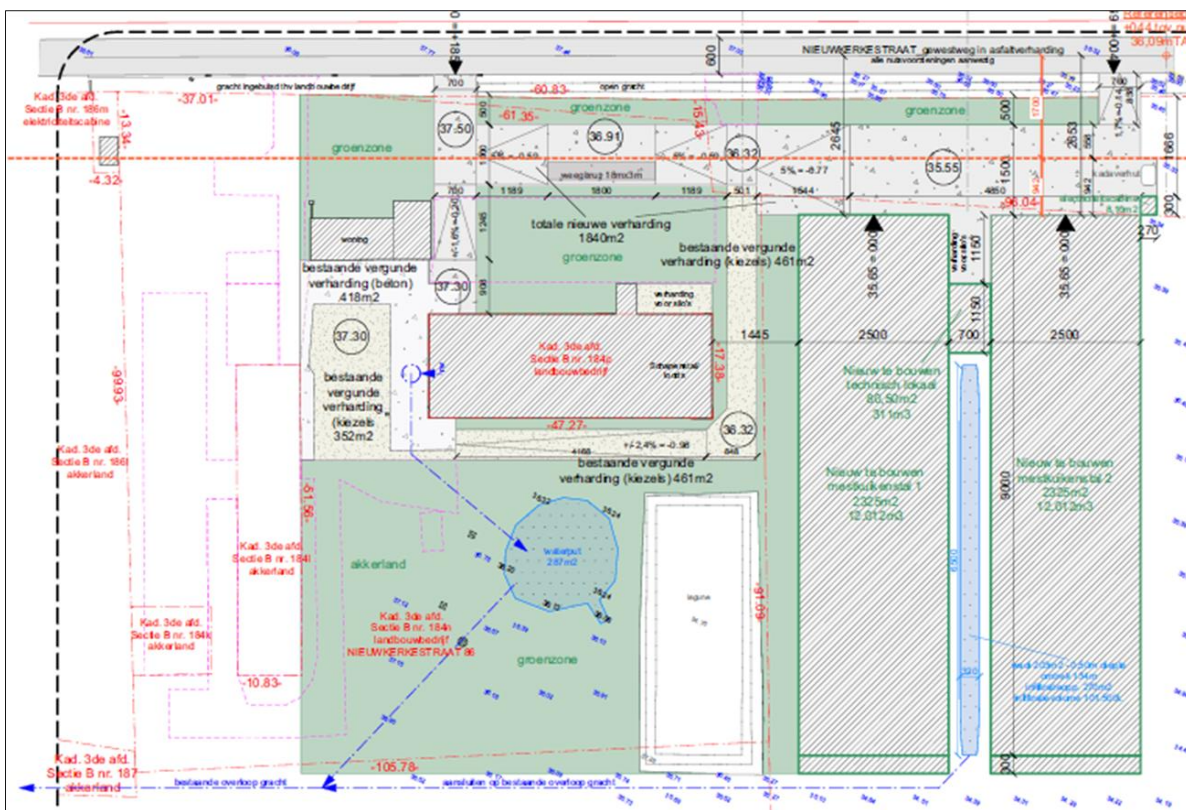
Het archeologisch onderzoek dient antwoord te geven op onderstaande vragen:

- Kan S47 effectief als Britse schuilplaats worden geïdentificeerd?
- Hoe is de schuilplaats opgebouwd?
- Welke vondsten werden aangetroffen?
- Kan de schuilplaats gekoppeld worden aan het smalspoor?

2.1.4 Beschrijving van de geplande herinrichting

De opdrachtgever plant de modernisering van een landbouwbedrijf aan de Nieuwkerkestraat 86 te Heuveland. Het volledige projectgebied is ca. 2620 m² groot en wordt ingenomen door stallen en akkerland. De bestaande bebouwing is voorzien van kelders waardoor de sloopwerken zonder verder archeologisch onderzoek kunnen worden uitgevoerd. Na de noodzakelijke sloopwerken worden twee nieuwe stallen voorzien in het oostelijk terreindeel. Deze stallen zullen een footprint hebben van ca. 4727 m² en worden voorzien van een mestkelder. Ten noorden en ten westen van de stallen wordt nieuwe verharding, nieuwe groenzone en een nieuwe weegbrug voorzien over een oppervlakte van ca. 2988 m². In deze zone moet worden uitgegaan van een verstoring van ca. 50 cm-mv. De zone in het westelijk terreindeel, waar twee stallen gesloopt worden, zal worden ingericht als akker.

De gecombineerde oppervlakte van de geplande nieuwbouwwerken (nieuwbouw + verharding) bedraagt zodanig ca. 7715 m².

Figuur 5: Geplande werken

Meer informatie kan u terugvinden in het voorgaande bureauonderzoek met projectcode 20251380.

2.1.5 Beschrijving van de uitgevoerde werken

2.1.5.1 Motivering van de onderzoeksstrategie

Naar aanleiding van het proefsleuvenonderzoek werd archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving geadviseerd ter hoogte van de aangetroffen schuilplaats. Er werd geen complexe verticale stratigrafie verwacht noch aangetroffen. De advieszone (35 m²) bestaat uit één werkput. Deze is groot genoeg om inzicht te krijgen in de schuilplaats. De opgraving werd uitgevoerd zoals voorzien in de Code van de Goede Praktijk. De werkelijke organisatie wordt hieronder beschreven.

2.1.5.2 Organisatie van de opgraving

Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd op 3 december 2025 door een team archeologen van Ruben Willaert nv bestaande uit Bruno Polfliet (projectleider) en Robbe De Maertelaere (RTS/archeoloog). Deze werden bijgestaan door Jonathan Verbeke (CZAR) die de CTE-begeleiding verzorgde. De grondwerken werden uitgevoerd door de firma Demarez-Marreel bvba uit Egem/Pittem. Na het einde van het veldwerk werd de werkput machinaal gedicht.

De advieszone (35 m²) werd bij de start van het veldwerk aan de hand van een GPS uitgezet. Vervolgens werd machinaal aangelegd met een 21-ton rupskraan met tandenloze graafbak van 2m breed.

In een eerste fase werd de teelaarde verwijderd. Dit weliswaar onder begeleiding van een archeoloog en CTE-deskundige en beperkt in diepte. Dit vlak werd vervolgens gecontroleerd met een metaaldetector. Daarna werd laagsgewijs aangelegd tot op de eerst zichtbare sporen die zich aftekenden op de moederbodem (=vlak 1). Ook hier werd met behulp van een metaaldetector naar metaalvondsten gezocht.

In een volgende fase werd het archeologisch vlak manueel opgeschaafd op de top van de moederbodem. Het afgraven tot het archeologische niveau gebeurde telkens laagsgewijs zodat sporen die op een hoger niveau zichtbaar zijn, herkend konden worden. Eenmaal het archeologische vlak bereikt, werden de aangetroffen sporen ingekrast, genummerd en zowel de vlakken als sporen gefotografeerd.

Vervolgens werden de sporen met behulp van een GPS ingemeten en voorzien van een beschrijving (spoornummer, vorm, soort, kleur, inclusies, ...). Daarnaast werden tijdens het inmeten hoogtematen genomen van het archeologisch vlak en het maaiveld. Eenmaal dit was afgerond en de ruwe digitale data gecontroleerd, kon worden overgegaan tot nader onderzoek van de sporen.

De aangetroffen sporen werden geregistreerd aan de hand van een foto. De dimensies en oriëntatie werden aangeduid met een noordpijl en schaalbalk. Indien aangewezen werden stalen voor natuurwetenschappelijk onderzoek genomen. Dit betreft een houtstaal voor houtsoortbepaling.

Uiteindelijk werden de sporen volledig en laagsgewijs uitgehaald ter controle van eventuele vondsten. Na het leeghalen van de centrale vulling werd de structuur nogmaals geregistreerd, dit op vlak 2.

Ingezamelde vondsten werden ingepakt en voorzien van een vondstenkaartje met projectcode (2025L3), een interne code (HENK-25), het putnummer, het vlaknummer, het spoornummer, het laagnummer, het profielnummer, het vondstnummer, de aard van de vondst, de

verzamelwijze en de datum. Ook voor staalnames werden dergelijke vondstenkaarten gebruikt. Vervolgens werden deze op locatie ingemeten met behulp van een GPS en indien nodig in situ gefotografeerd.

De aangetroffen munitie werd voorzien van een vondstnummer en ingemeten. Deze werd niet ingezameld, maar ter plekke geïdentificeerd door de CTE-deskundige die ook de verdere afhandeling verzorgde.

Gebruikt materiaal:

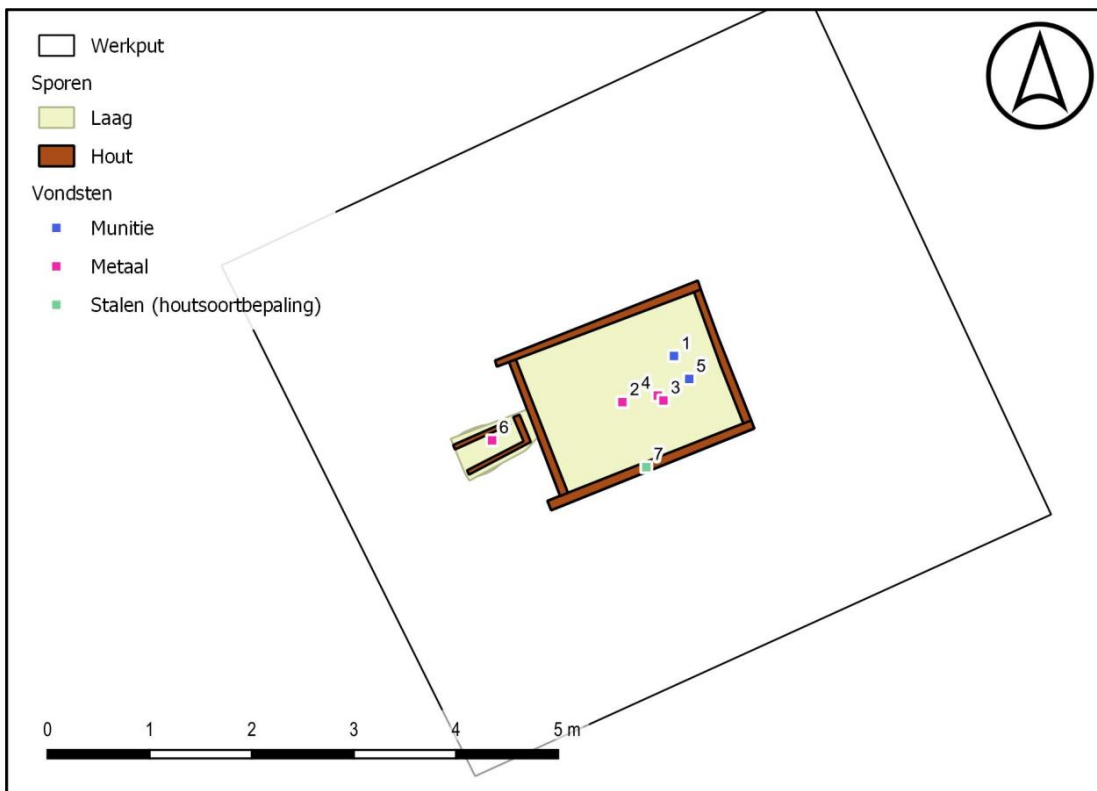
- 21 ton rupskraan met tandloze graafbak van 2m
- GPS (Leica)
- Samsung Galaxy S10+ 5G

2.1.5.3 Beschrijving en motivering van eventuele afwijkende methodiek

De advieszone of opgravingszone kon volledig worden aangelegd. Er werd bijgevolg niet afgeweken van de opgelegde methodiek.

2.1.5.4 Motivatie van de selectie van de vondsten

Tijdens het archeologisch onderzoek werden enkele vondsten aangetroffen. Dit gebeurde in eerste instantie via metaaldetectie. Daarnaast werden zowel tijdens het aanleggen van het archeologische vlak als tijdens het manueel en/of machinaal bewerken van de sporen (leeghalen) vondsten gerecupereerd. Die vondsten werden voorzien van een vondstenkaartje met daarop alle nodige informatie. Nadien werden ze ingemeten, teneinde een exacte locatie te hebben. Het gaat hierbij om voorwerpen uit metaal en munitie. Het aantal vondsten was beperkt waardoor alles kon worden ingezameld.

Figuur 6: Thematische kaart met weergave van de verschillende vondstcategorieën

2.1.5.5 Motivatie voor de selectie van de stalen

Tijdens het archeologisch onderzoek werd 1 staal genomen in functie van houtsoortbepaling. Dit staal is afkomstig van een houten balk die deel uitmaakte van de schuilplaats.

Het staal werden verzameld per spoor. Voor de registratie werd deze voorzien van een vondstnummer gekoppeld aan bijkomende informatie zoals projectcode spoornummer, putnummer, vlaknummer, laagnummer, soort, verzamelwijze en datum.

De locatie van het staal is waarneembaar op figuur 6 (VNR 7).

2.1.5.6 Inbreng specialisten

- Jonathan Verbeke (CZAR) - munitie

2.1.5.7 Algemene wetenschappelijke advisering

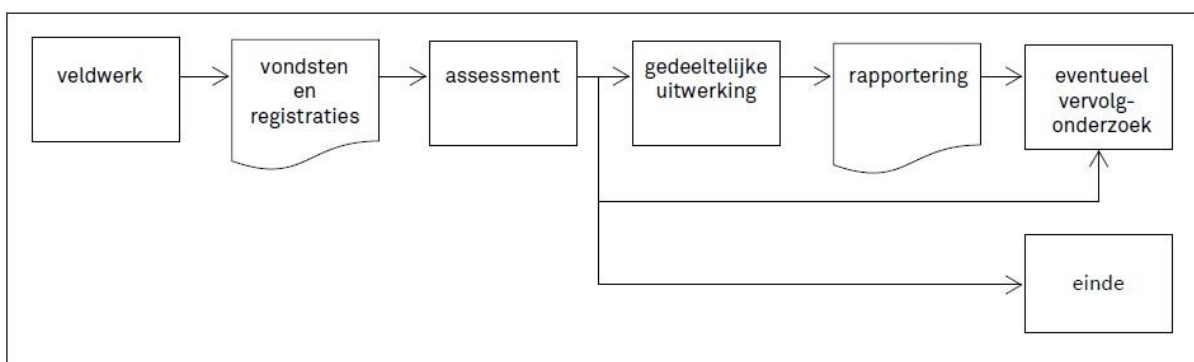
- Jan Decorte (CO7)

2.2 Assessmentrapport

2.2.1 Gehanteerde methoden, technieken en criteria³

Voor het assessmentrapport werd gebruik gemaakt van ‘Assessment. Een handleiding voor elke archeoloog’, uitgegeven door het Agentschap Onroerend Erfgoed. Hierbij wordt gestreefd om een inschatting van het wetenschappelijk potentieel van de archeologische site te maken. Dit assessment moet een motivering bieden voor de gemaakte keuzes.

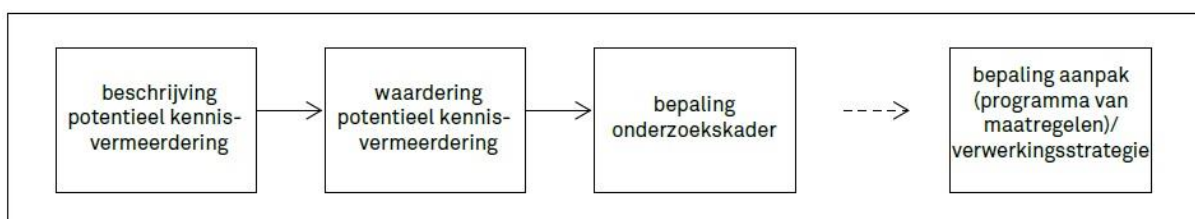
Het assessment vindt plaats tussen het veldwerk en de rapportering. Het assessment kan echter reeds beginnen tijdens de uitvoering van het veldwerk. Het gebeurt wel voorafgaand aan het opmaken van het eindverslag, en de verwerking die daartoe leidt, omdat het assessment bepaalt welke verwerking binnen het project noodzakelijk is en wat er in de rapportering zal terecht komen. Dit assessment wordt neergeschreven in het assessmentrapport, dat deel uitmaakt van het eindverslag.

Figuur 7: Positie van het assessment bij opgravingen

De eerder geformuleerde onderzoeksvragen binnen het archeologisch project vormen het vertrekpunt voor het assessment (hierbij moet er wel worden rekening gehouden met de mogelijkheid dat deze eerder geformuleerde vragen gewijzigd kunnen worden). Het assessment heeft als hoofddoel aan te geven wat voor soort onderzoek er verder nog kan gebeuren op het ingezamelde archeologische ensemble. Dit kan niets zijn, of een gedeeltelijke of volledige verwerking met het oog op het beantwoorden van de eerder gestelde onderzoeksvragen. Het is eveneens mogelijk dat er een aantal onderzoeksvragen werden geformuleerd waarop geen antwoord kan geformuleerd worden binnen het huidige onderzoekskader, maar eventueel wel in een ander, toekomstig kader. Op basis van deze informatie wordt de uiteindelijke onderzoeksaanpak binnen het archeologisch project bepaald.

Het uiteindelijke assessment bestaat uit 4 onderdelen:

Figuur 8: Opeenvolgende stappen van het assessment

³ Ervynck, Debruyne en Ribbens 2015: 7-12 & 15

2.2.1.1 Assessment van de vondsten

Aangezien het aangetroffen vondstenensemble zeer beperkt is, is het essentieel om alle vondsten verder uit te werken.

2.2.1.2 Assessment van de stalen

Aangezien geen budget voorzien is voor natuurwetenschappelijk onderzoek wordt het staal niet verder onderzocht. Het staal heeft potentieel (houtsoortbepaling) voor kenniswinst en dient bijgevolg gedeponerd te worden voor eventueel later onderzoek.

2.2.1.3 Conservatie-assessment

Ten einde de bewaringstoestand en eventuele behandelingsmethoden te kunnen vaststellen, werden alle archeologische artefacten na het einde van het veldwerk onderworpen aan een eerste visuele inspectie.

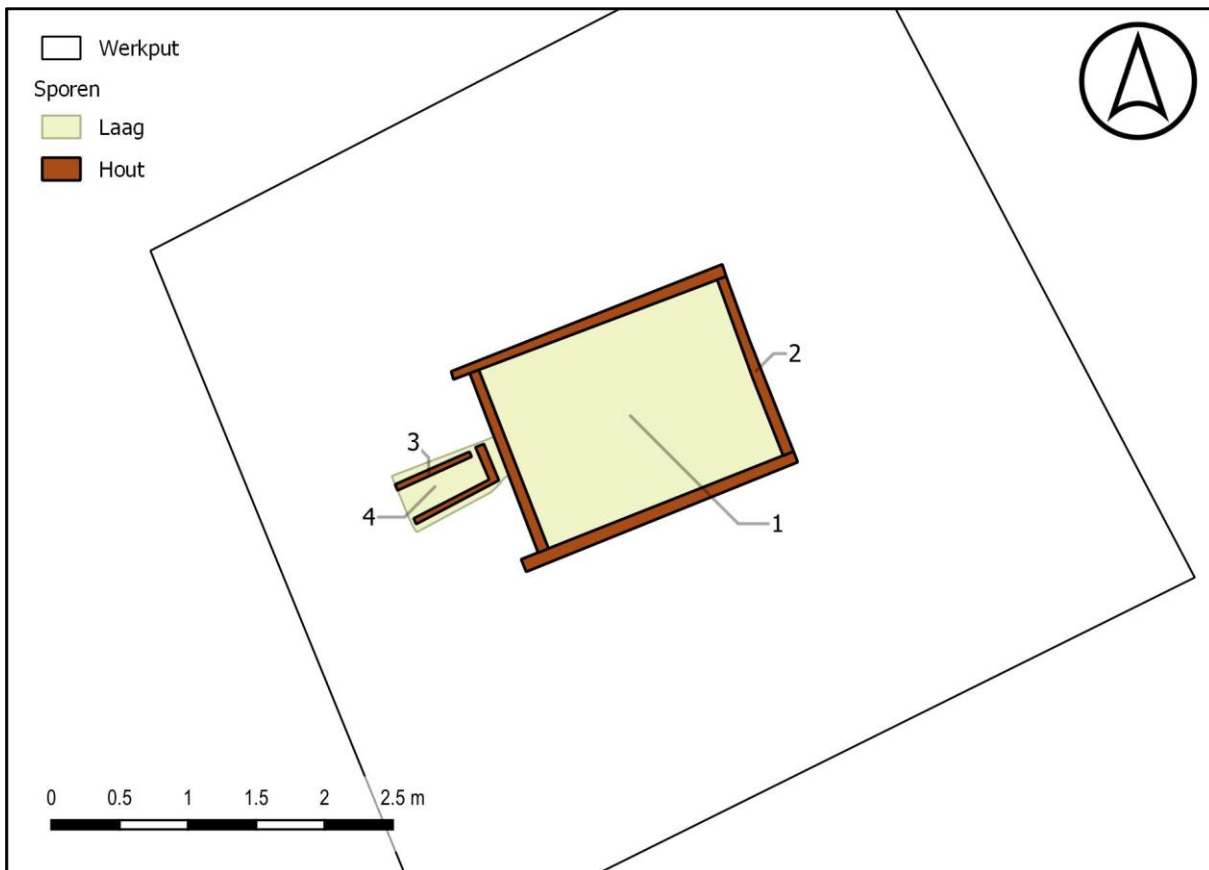
Er werden geen vondsten geselecteerd voor verdere conservatie. Het vondstmateriaal werd gereinigd en verpakt volgens de regels van de kunst, ten einde de reeds aanwezige verwerking tot een minimum te beperken.⁴

2.2.1.4 Assessment van de sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren

Tijdens het uitgevoerde onderzoek werd een schuilplaats aangetroffen. Deze relevante archeologische structuur dient verder te worden uitgewerkt zodanig de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

---

⁴ Cools A., 2009, *Inpakken: een kunst. Het verpakken van archeologische vondsten*, Brussel.

Figuur 9: Thematische kaart van vlak 1

2.2.1.5 Assessment van de archeologische site

De landschappelijke ligging tussen de rug Wijtschate-Mesen enerzijds en de Kemmelberg anderzijds zorgde voor een tactische ligging tijdens de Eerste Wereldoorlog wat zich uit in de aangetroffen sporen aangesneden tijdens het proefsleuvenonderzoek. Het gaat om granaattrekkers, loopgraafsegmenten, delen van een smalspoor en een schuilplaats. Deze laatste werd in een vervolgoopgraving in detail onderzocht om zo bij te dragen tot kenniswinst met het oog op schuilplaatsen in de achterlinie. M.a.w. dient deze archeologische structuur verder te worden uitgewerkt zodanig de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

2.2.2 Strategie voor het uit te voeren onderzoek met bijhorende kaders

2.2.2.1 Strategie voor verwerking

Verwerking en rapportage zijn van start gegaan daags na het veldwerk. Tijdens deze verwerking zijn alle opgravingsdata geadmineerd en gedigitaliseerd. Foto's werden in een database verwerkt. De foto's die gebruikt worden in het rapport worden voorzien van een digitaal fotobordje. Het vondstmateriaal werd gewassen en gedetermineerd. De meetresultaten werden verwerkt tot een sporenplan. De verschillende sporen werden bestudeerd en uitgewerkt. Bepaalde sporen maakten deel uit van archeologische structuren. Deze werden in hun geheel uitgewerkt. Op basis van deze gegevens werd getracht om een zo goed mogelijk beeld te vormen en antwoord te bieden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

De vondsten werden tijdens deze verwerking bewaard in het depot van Ruben Willaert nv. Het volledige archeologisch ensemble is eigendom van de initiatiefnemer en dient bewaard te worden zoals het een goede huisvader betaamt. Indien de initiatiefnemer afstand wenst te doen van het archeologisch ensemble, kan contact opgenomen worden met een erkend

onroerenderfgoeddepot. Het projectgebied ligt gelokaliseerd binnen de grenzen van het werkingsgebied DEPOTYZE. Op deze manier blijven de vondsten beschikbaar voor eventueel verder onderzoek.

2.2.2.2 Conservatiestrategie

Er worden geen vondsten opgenomen voor conservatie.

2.3 Interpretatie van het onderzochte gebied

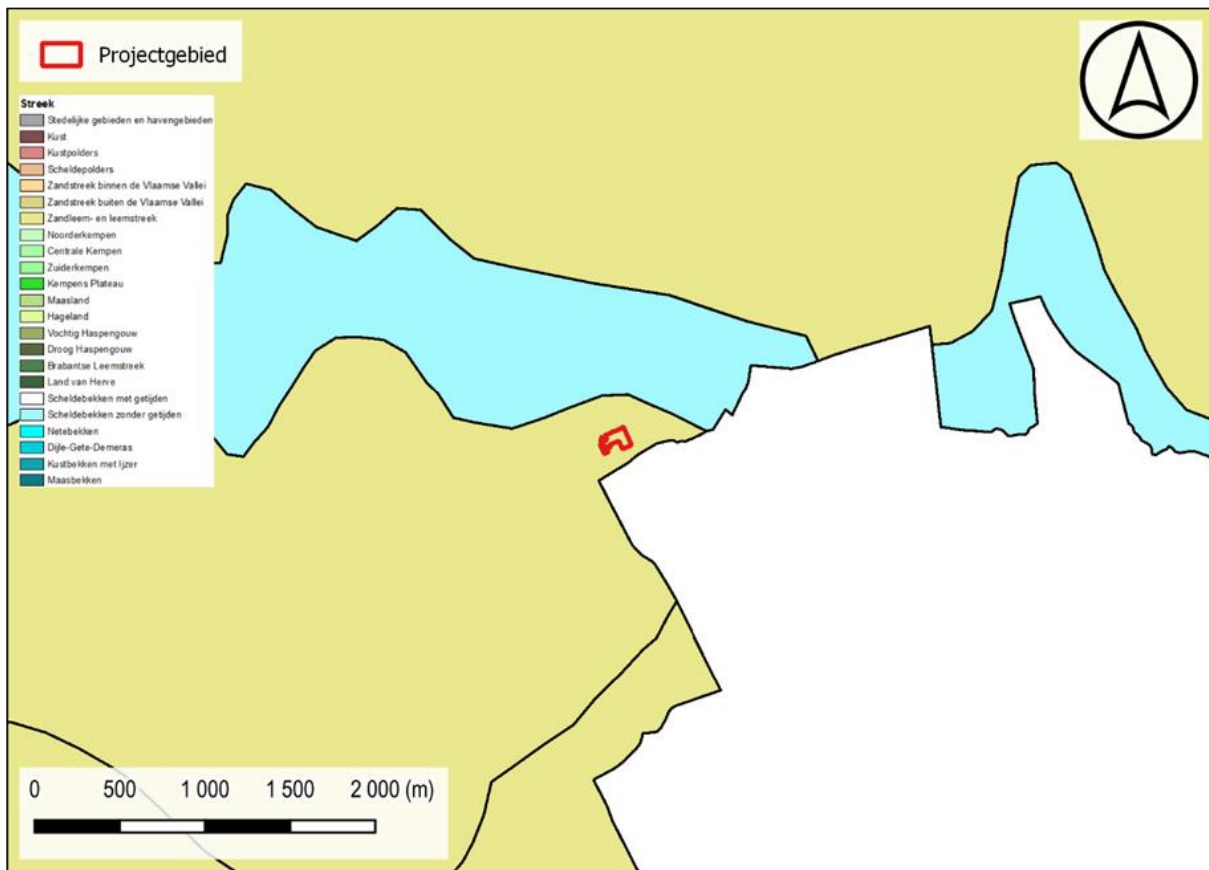
2.3.1 Landschappelijk kader van de archeologische site⁵

2.3.1.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Nieuwkerke, deelgemeente van Heuvelland, in de provincie West-Vlaanderen. Het terrein grenst ten noorden aan de Nieuwkerkestraat, de overige zijden sluiten aan bij akkerlandpercelen. De dorpskern van Nieuwkerke situeert zich ca. 1,5 km ten zuidwesten

2.3.1.2 Landschappelijke ligging

Het projectgebied is gelegen ter hoogte van de Zuid-West-Vlaamse heuvels, in de zandleem- en leemstreek. Op ca. 500 meter ten noorden heeft de Douvebeek zich zeer duidelijk ingesneden in de heuvelrug. Talrijke beekvalleien wateren af vanaf de voornoemde heuvelrug richting deze beekvallei.

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart

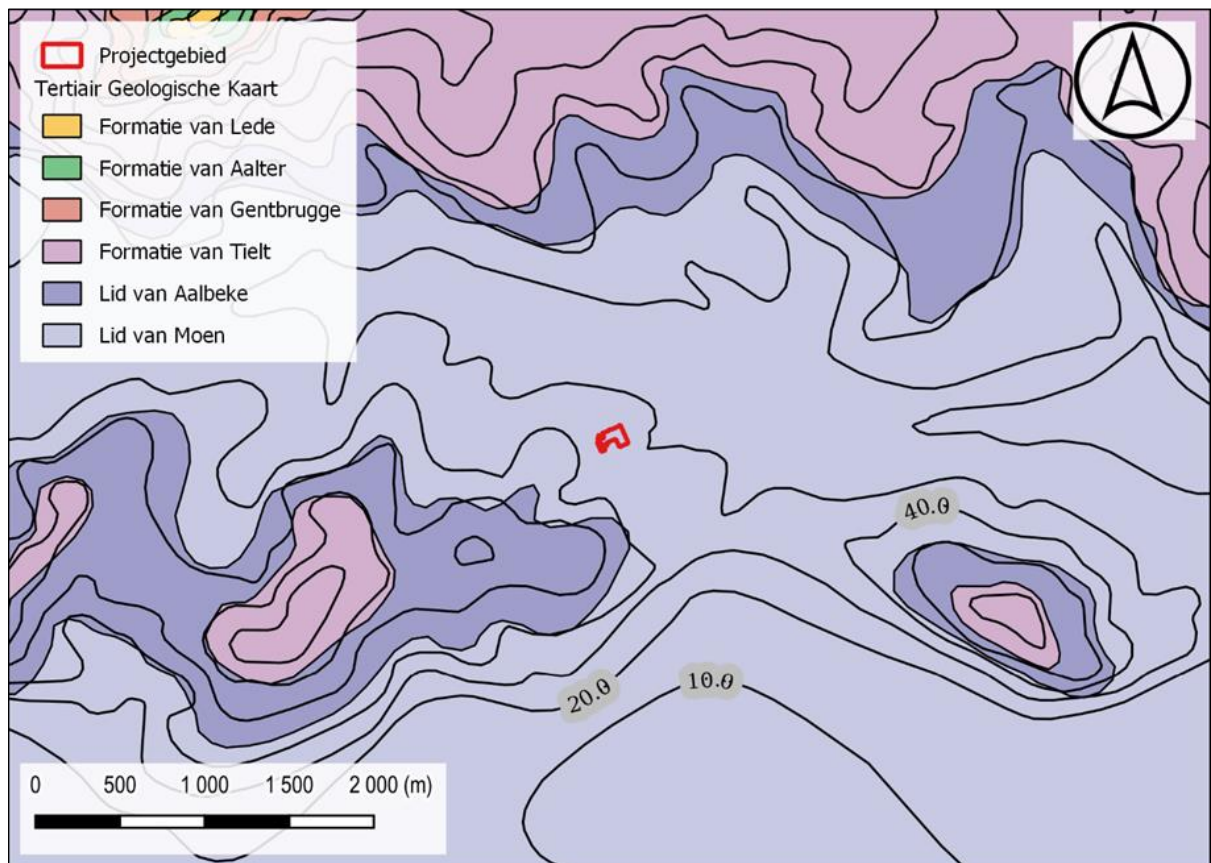
⁵ Zie bureauonderzoek met projectcode 2024K309

2.3.1.3 Geologie

2.3.1.3.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen** (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het **Lid van Moen** is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

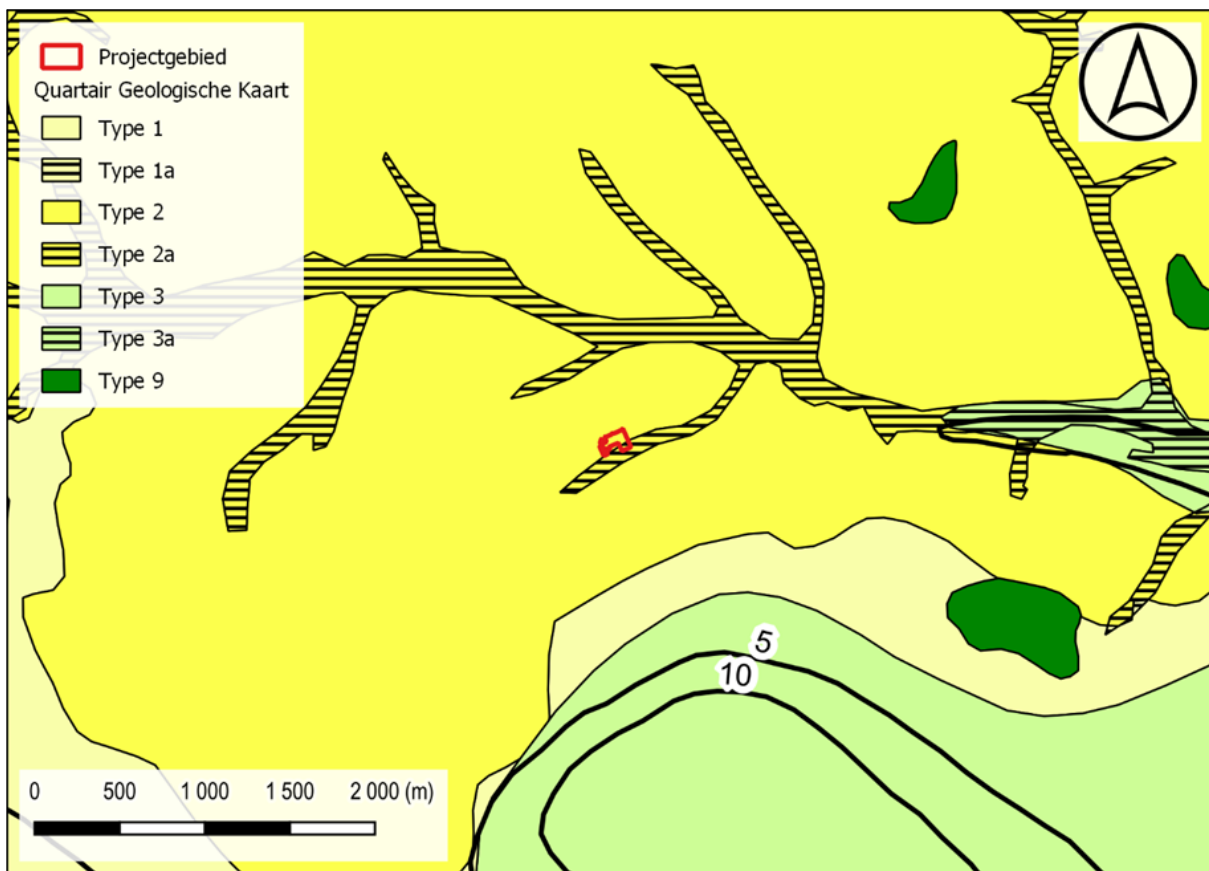

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart

2.3.1.3.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair Type 2. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

De bodemkaart geeft duidelijk de reeds vermelde zijtak van de Douvebeek weer, precies ten zuidoosten van het projectgebied. Het overgrote deel van het projectgebied staat gekarteerd als Adp(c), dat is een matig natte leembodem zonder profiel. De bouwlaag vertoont een bruingrijze kleur die geleidelijk overgaat in niet gedifferentieerd colluviaal materiaal die baksteenrestjes en houtskoolfragmenten bevat. Het colluvium rust op een afgeknotte textuur B of op een tertiair substraat. Ze komen voor in lage brede depressies, op de lage rand van de hellingen en als oeverwallen in alluviale valleien.

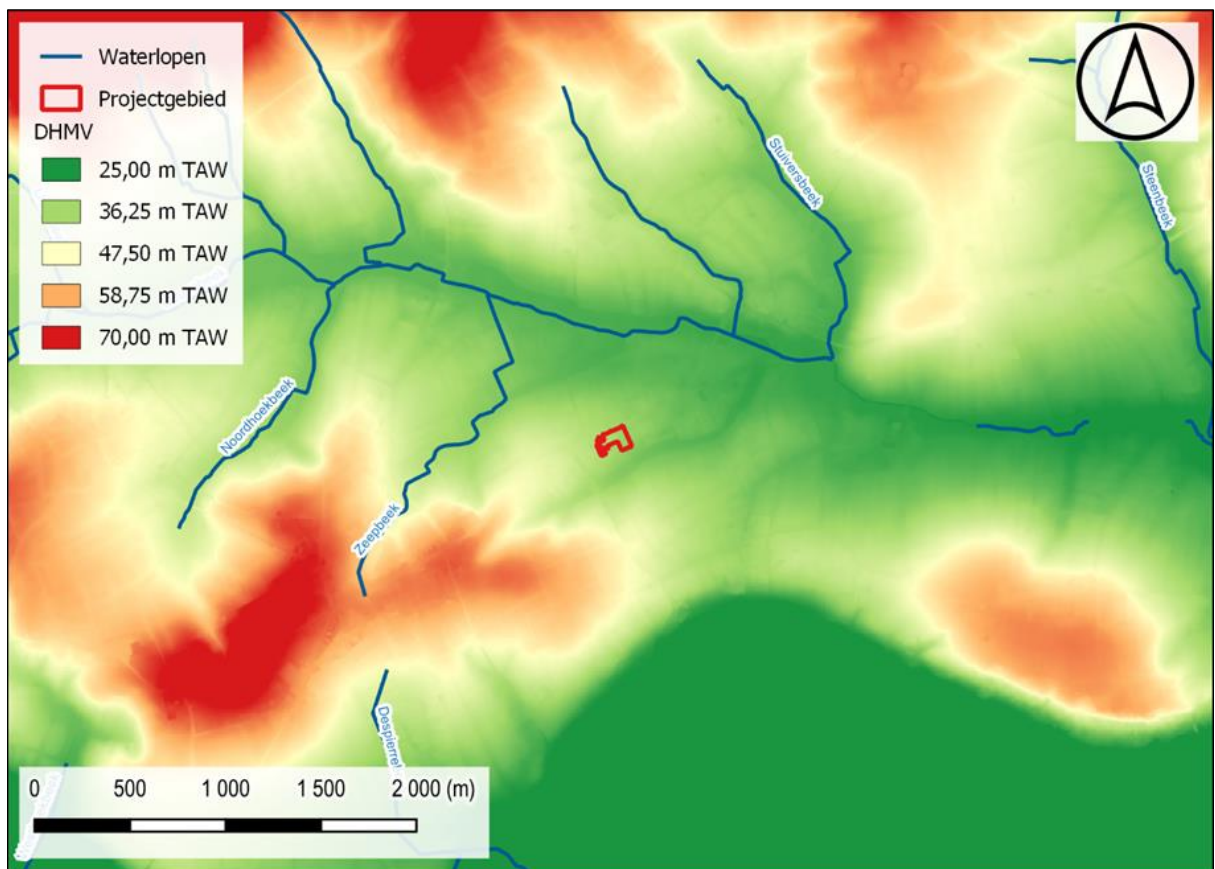

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart

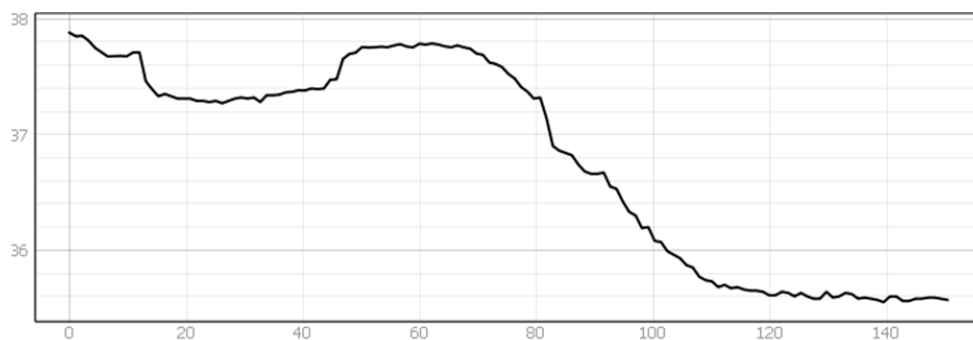
2.3.1.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen ter hoogte van de Zuid-West-Vlaamse heuvels. Op ca. 500 meter ten noorden heeft de Douvebeek zich zeer duidelijk ingesneden in de heuvelrug. Talrijke beekvalleien wateren af vanaf de voornoemde heuvelrug richting deze beekvallei. Op het hoogtemodel is te zien dat het projectgebied zich precies ten noorden van een dergelijke zijtak van de Douvebeek situeert. Deze zijtak is thans verdwenen, maar nog zeer duidelijk te zien op het hoogtemodel.

Het lokaal hoogtemodel situeert het projectgebied op een hoogteligging van ca. 35 tot 38 m TAW. Het terrein heeft een duidelijk dalend verloop in noordoostelijke richting, richting de Douvebeek en de verdwenen zijtak. Er zijn geen duidelijke indicaties voor ingrijpende maaiveldwijzigingen in het verleden.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen

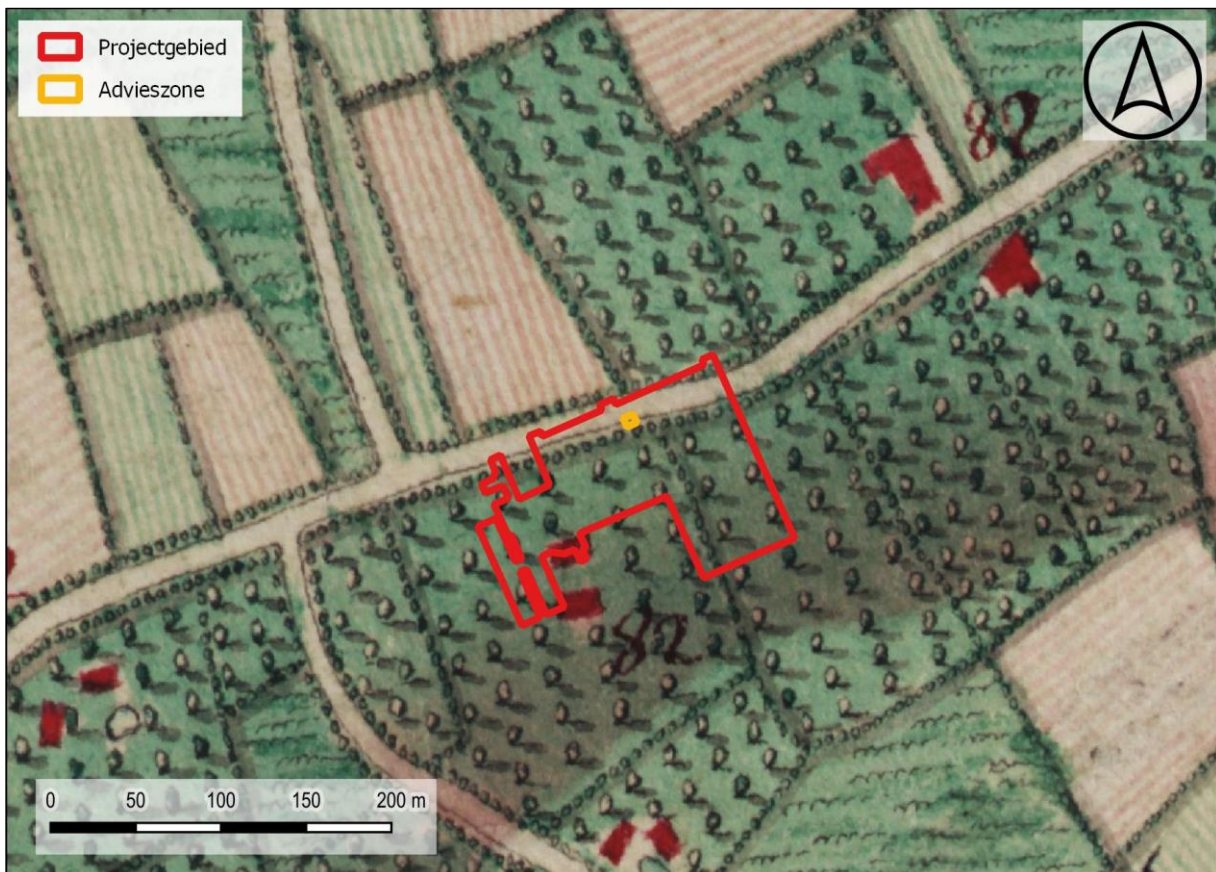
Figuur 14: Hoogteverloop van ZW naar NO

2.3.2 Historische en archeologische voorkennis⁶

2.3.2.1 Historisch/Cartografisch onderzoek

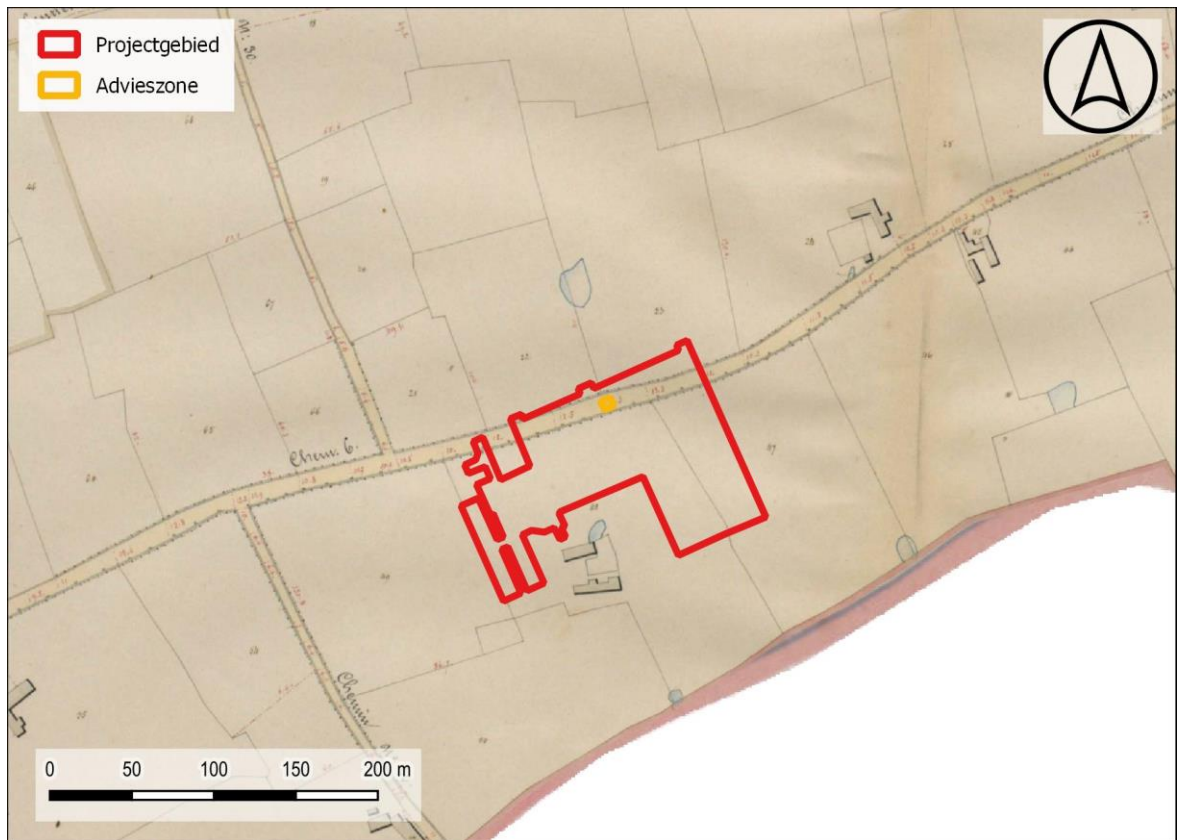
De Ferrariskaart karteert zowel het projectgebied als de omliggende percelen als boomgaard. De Nieuwekerkestraat is reeds weergegeven. Precies ten zuiden zijn enkele gebouwen weergegeven die vermoedelijk een hoeve vormen. Ook op de 19e-eeuwse kaarten worden deze gebouwen iets ten zuiden van het huidige projectgebied gelokaliseerd. De bestaande waterpartij precies ten zuiden van het projectgebied is reeds weergegeven op de Atlas der Buurtwegen. Op de Vandermaelenkaart is via reliëflijnen duidelijk de helling richting de thans verdwenen zijtak van de Douvebeek waar te nemen. De Vandermaelenkaart karteert het projectgebied als weiland. Het gebruik als bosgebied en weiland doet enigszins vermoeden dat de gronden minder geschikt waren voor agrarische doeleinden.

De sequentie orthofoto's tonen een geleidelijke uitbreiding van de bestaande landbouwuitbating. De zone waar stallen worden voorzien is de voorbije decennia in gebruik als akker.

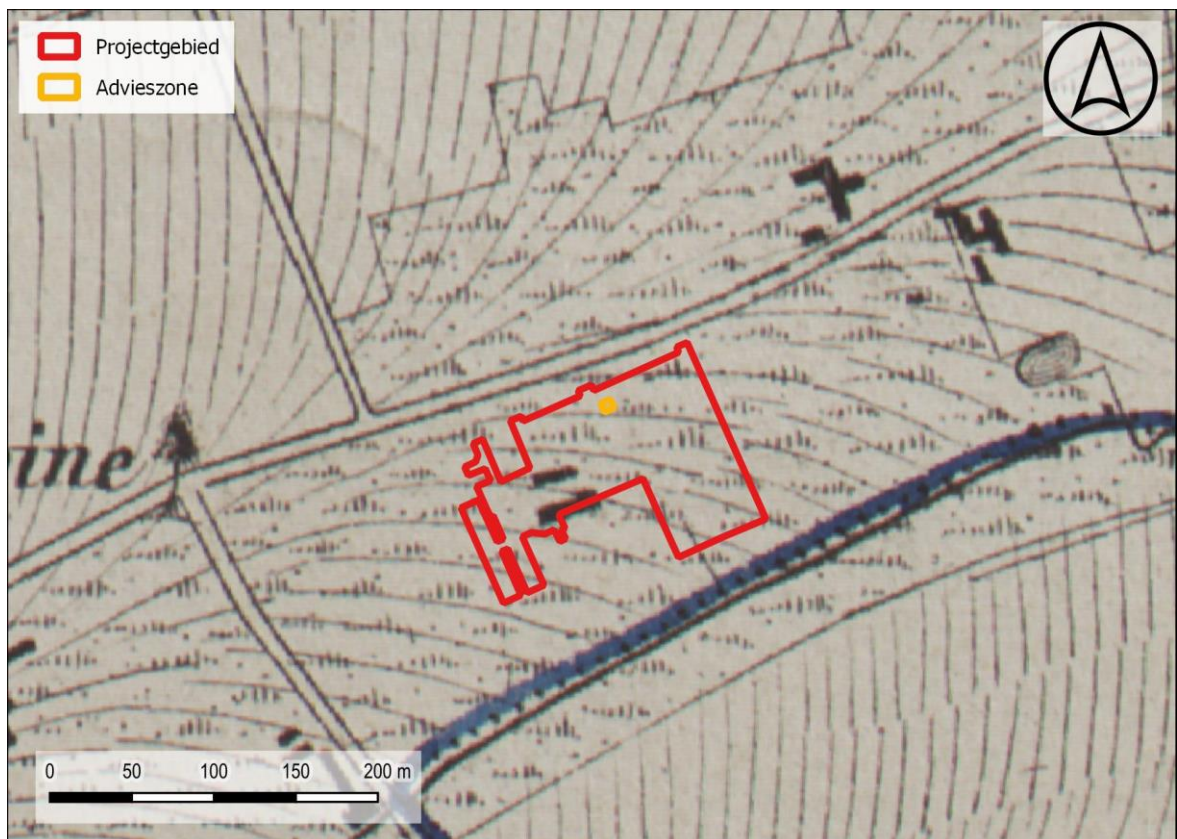

Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

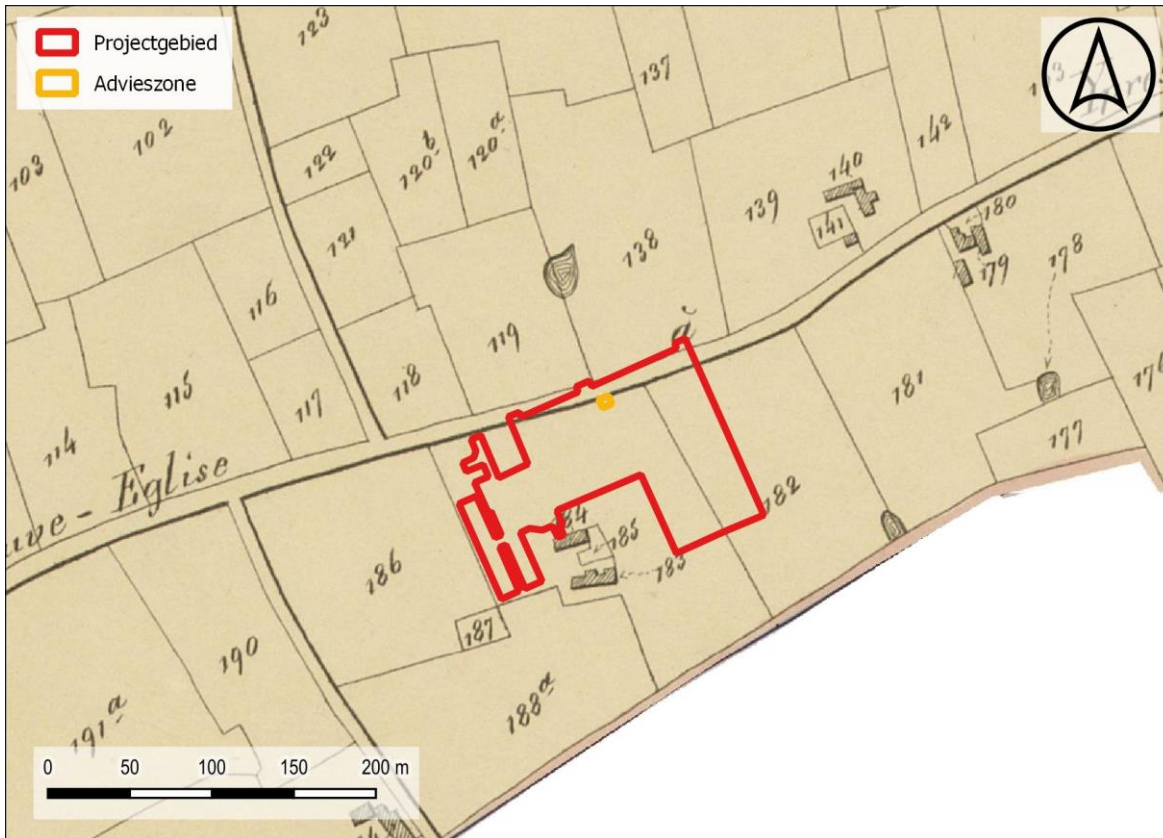
⁶ Zie bureauonderzoek met projectcode 2024K309

Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

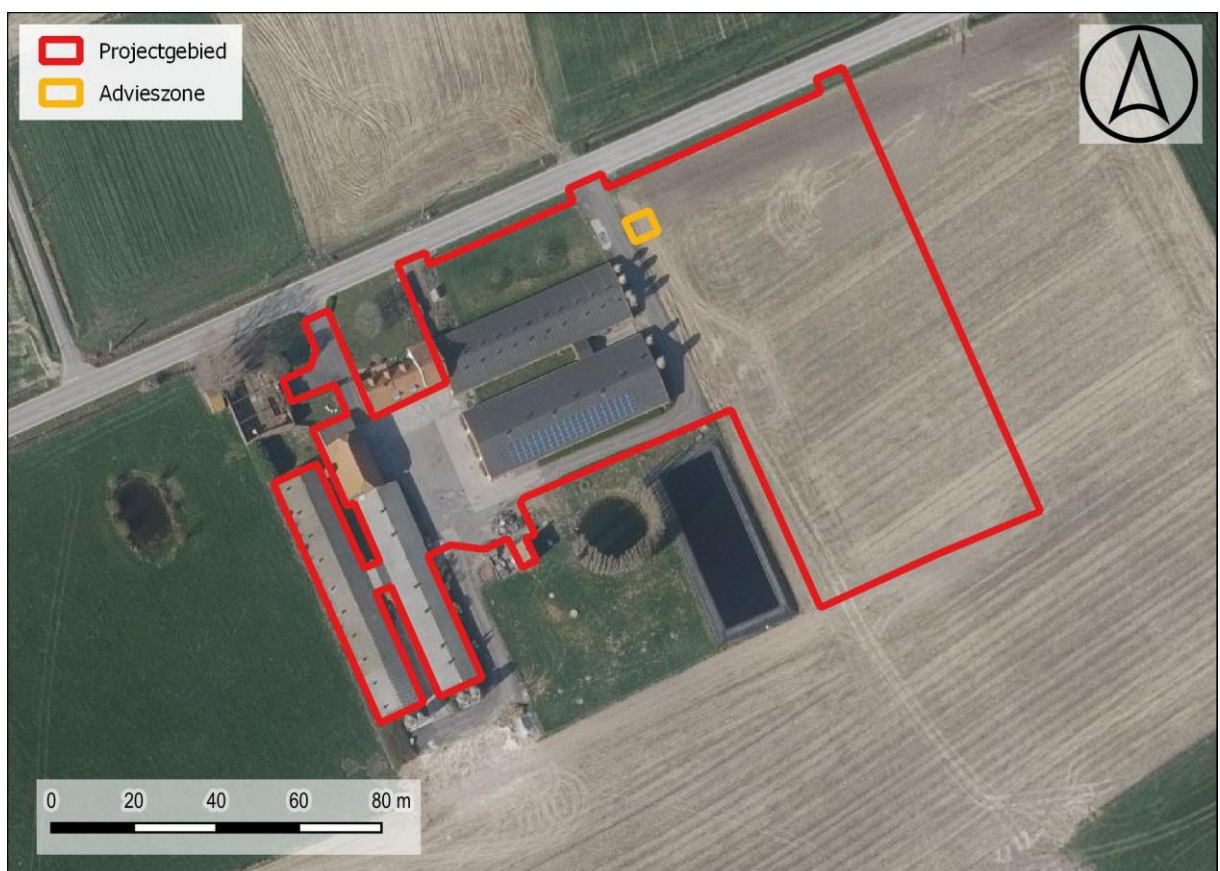
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2021 (© geopunt)

2.3.2.2 WO I⁷

Door de ligging aan het frontgebied van WO I werd beslist een luchtfotografische studie te laten opmaken door Dr. Birger Stichelbaut (UGent). Deze studie is integraal toegevoegd als bijlage in het bureauonderzoek (2024K309).

Na de val van de Antwerpse fortengordel en de terugtrekking van het Belgische Leger nadert de oorlog begin oktober 1914 met rasse schreden de Westhoek. Het Belgische Leger trekt zich terug achter de IJzer rivier en nabij Diksmuide wordt een bruggenhoofd opgericht. Nabij Ieper nemen de Geallieerden stelling op de hoogtes nabij Ieper. Tijdens de Eerste Slag bij Ieper (19 oktober – 22 november 1914) slaat de bewegingsoorlog om in een patstelling in de loopgraven in de Westhoek. Het front komt in een wijde boog rondom Ieper – de Ieperboog of Ypres Salient – te liggen. Midden oktober 1914 nadert de bewegingsoorlog Wijtschate en Mesen. Vanaf 30 oktober werd er Duitse druk uitgeoefend op de heuvelrug bij Mesen en Wijtschate en werden de geallieerden teruggedrongen tot ten westen van de heuvelrug. Aan het einde van de Eerste Slag om Ieper graven beide partijen zich stevig in voor een eerste winter in de loopgraven. Het projectgebied bevond zich op circa 2 kilometer achter de Britse frontlijn.

De oudste voor deze plek beschikbare luchtfoto dateert van februari 1915. Hierop zien we zeer vaag het tracé van een vroege Britse loopgraaf. Deze is vooral herkend dankzij vergelijking met latere luchtfoto's en dankzij de aanduiding van een deel van het tracé door een Duitse luchtfotograaf. De bredere ruimtelijke context ervan is af te lezen op een Duitse loopgravenkaart van juli 1915. De loopgraaf is deel van een eerder zwak uitgebouwde achterliggende Britse positie. Het is pas op een foto van 28 september 1916 dat we de stelling met meer detail kunnen bekijken. Het lijkt er echter op dat deze op dit moment al niet langer in gebruik is of goed werd onderhouden. In mei 1917 wordt deze situatie herbevestigd en zien we een ongewijzigde toestand.

In 1917 plande de Britse opperbevelhebber Sir Douglas Haig een groot offensief om het Duitse 4de Leger te verdrijven van de heuvelruggen rond Ieper en de logistieke knooppunten bij Roeselare en Torhout in te nemen (Edmonds 1948, Passingham 1998). Het ultieme doel was om de stellingenoorlog te doorbreken en op te rukken naar de Duitse onderzeebootbasissen aan de kust die volgens Haig een bedreiging vormden voor de Britse vloot. Om door de Ieperboog te kunnen breken, moest eerst de frontlijn ten zuiden van Ieper rechtgetrokken worden. De Duitsers hadden de Wijtschate-Mesen heuvelrug sinds november 1914 omgevormd tot een quasi onneembare stelling. Er werd een ambitieus plan ontwikkeld om 25 diepe ondergrondse mijnen onder de Duitse frontlijn te laten ontploffen, gevolgd door een grote infanterieaanval. In het voorjaar van 1917 kreeg het aanvalsplan vorm onder leiding van Generaal Plumer, de bevelhebber van het Britse Tweede Leger. Het projectgebied bevond zich in de zone waarin de voorbereidingen voor het offensief gepland werden. Op een Duitse luchtfoto van 3 juni 1917 zien we een soort van lichte schuilplaats (abri) die aan het uiteinde lag van een smalspoorlijn die naar het front toe liep.

Zero Hour - het aanvalsuur –was vastgesteld op drie uur tien, vier uur tien onze zomertijd in de ochtend van 7 juni 1917. Na jarenlange ondergrondse graafwerkzaamheden bereikte de mijnenslag een hoogtepunt. Negentien dieptemijnen gevuld met in totaal 406.000 kg springstof werden onder de Duitse linies tot ontploffing gebracht. Meteen erna gingen zowat 80.000 manschappen in de aanval onder de dekking van een vuurwals. Tussen Hill 60 en Ploegsteert werden de verpulverde Duitse loopgraven snel onder de voet gelopen. De uitgezette objectieven werden volgens planning behaald. Een week na het begin van de aanval waren alle doelen

---

⁷ Stichelbaut, 2024

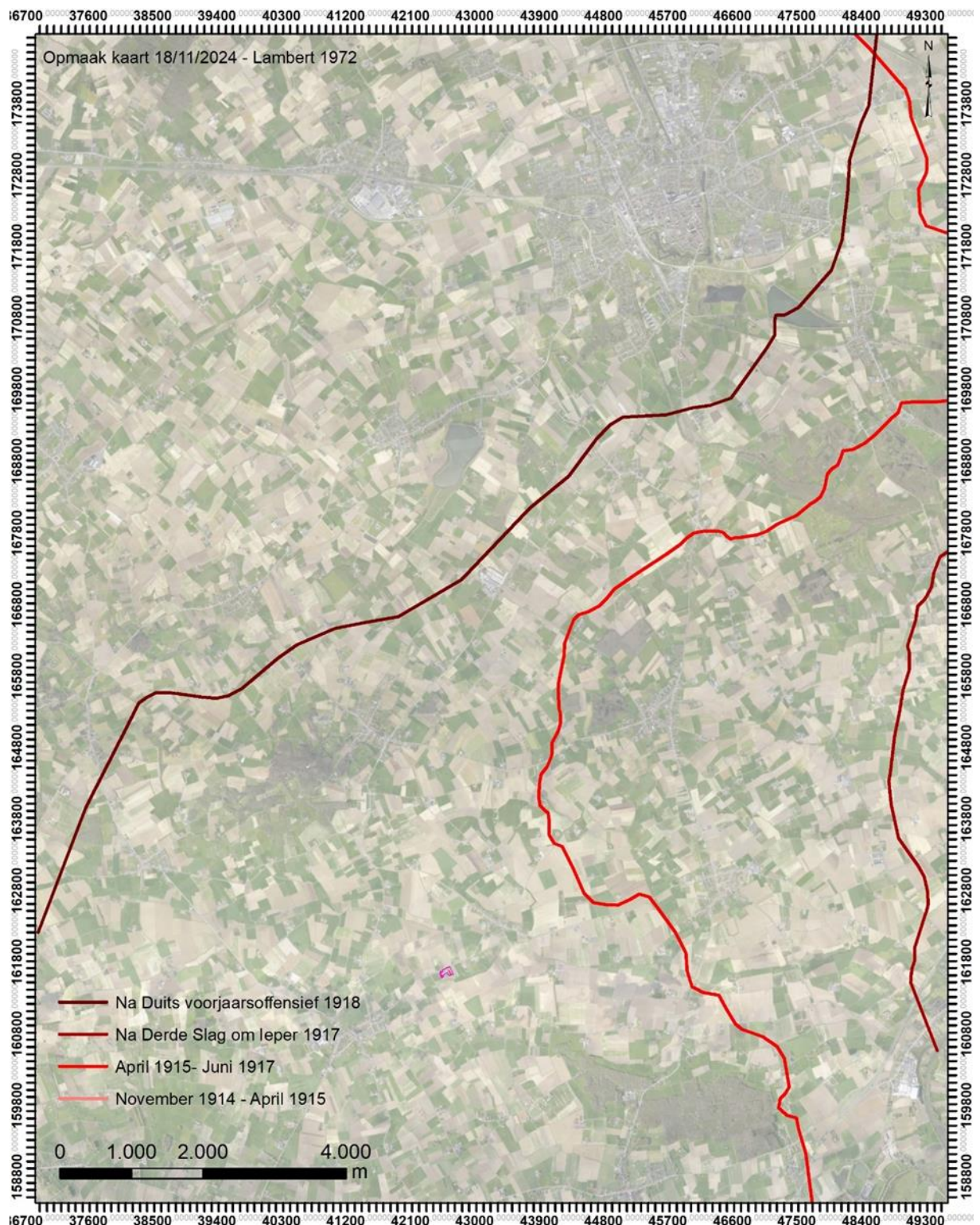
bereikt, op sommige plaatsen was er meer dan 4 km terreinwinst geboekt. Het projectgebied kwam na de Mesenslag ruime afstand achter de Britse frontlijn te liggen en maakt vanaf dan deel uit van het achterland. Nu de frontlijn ten zuiden van Ieper was rechtgetrokken, kon Haig's offensief richting Passendale van start gaan.

Door het verschuiven van de frontlijn veranderde ook de functie van het landschap. De voormalige frontlijn werd omgevormd tot een logistiek landschap. Binnen het projectgebied zijn echter geen nieuwe sporen of structuren waargenomen. Deze situatie is ook zo afgebeeld op een Duitse loopgravenkaart van 20 maart 1918.

Gedurende de volledige winter bleef het projectgebied achter de Britse frontlijn liggen. Pas in het voorjaar van 1918 veranderde de situatie aan het front drastisch. In een laatste poging de kanaalhavens te bereiken lanceerden de Duitse troepen langs het Westelijke Front een grootschalig voorjaarsoffensief. Op 9 april ging Operatie Georgette van start in Noord-Frankrijk, een dag later werd er ook gevochten in de zuidelijke Ieperboog. Nauwelijks enkele dagen later trokken de Britten het gros van hun troepen terug uit de Ieperboog en op 16 april werd zelfs de volledige Ieperboog opgegeven en schoof de frontlijn terug naar de startposities van voor de Derde Slag om Ieper. In het zuiden van de Ieperboog viel op 25 april ook de Kemmelberg in Duitse handen en slaagden de aanvallers erin om op te rukken tot vlakbij Loker. Het projectgebied kwam tijdens dit offensief voor het eerst in Duitse handen op 12 april 1918. Op een foto genomen op 12 april 1918 zien we enkele grote granaattrekkers maar verder geen nieuwe structuren. Dit verandert in mei 1918. Op deze foto's en latere beelden uit juli 1918 zijn op een viertal plekken schuilplaatsen ofabri's waar te nemen. Hun voorkomen in een reeks van vier doet echter ook vermoeden dat het om een mogelijke geschutopstelling gaat (een batterij van vier stuks artillerie).

Ten slotte is ook een Britse kaart uit september 1918 nog een nieuwe Duitse gevechtsgroef gemarkeerd in de zuidoostelijke hoek van het projectgebied. Voor deze periode hebben we geen luchtfoto's beschikbaar.

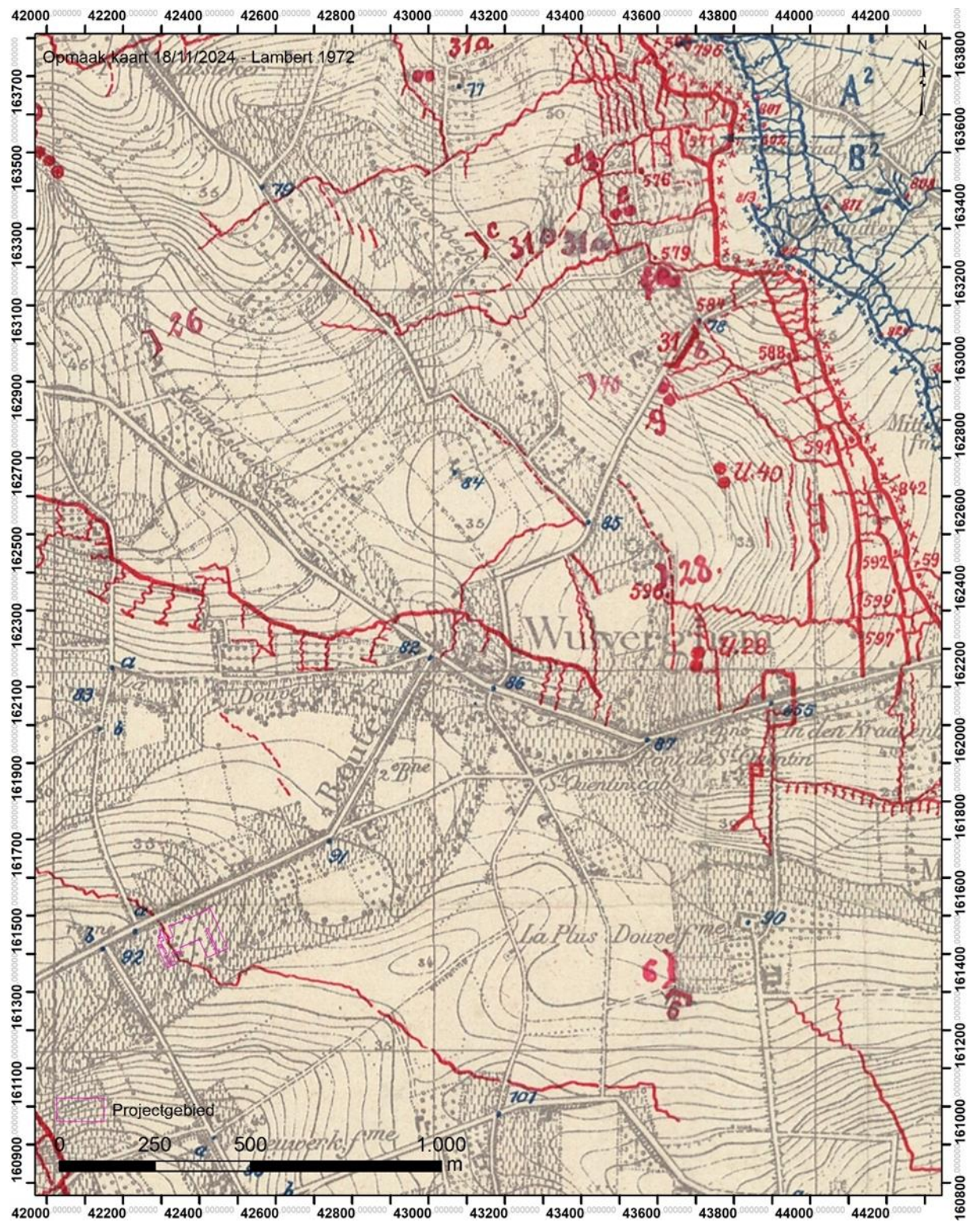

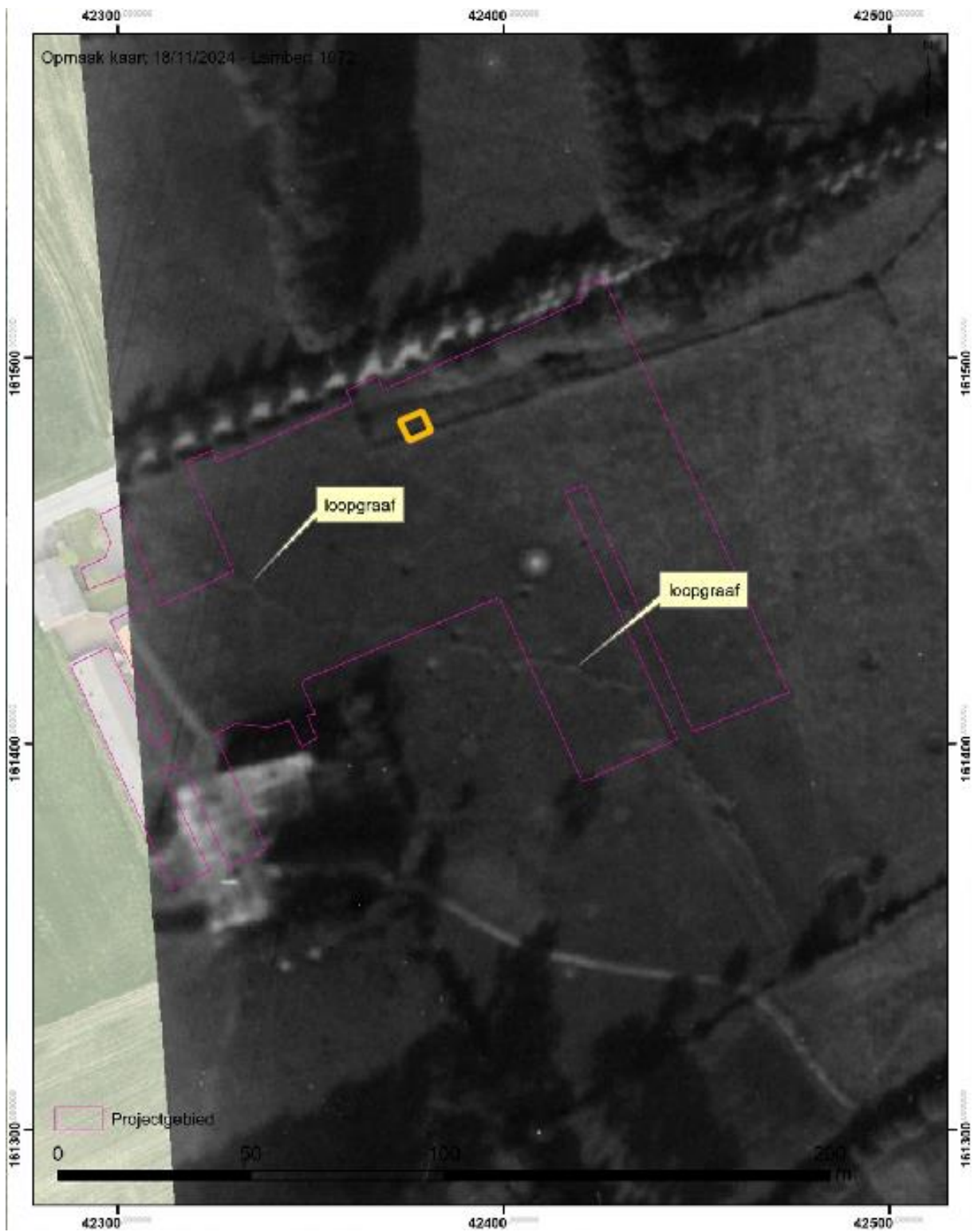
Figuur 23: Projectgebied ten opzichte van de voornaamste frontlijnen (orthofoto: Informatie Vlaanderen).

Figuur 24: Duitse luchtfoto 5 februari 1915 (bron: BayHauptsta)

Figuur 25: Duitse loopgravenkaart 20 juli 1915 (bron: BayHaupSta)

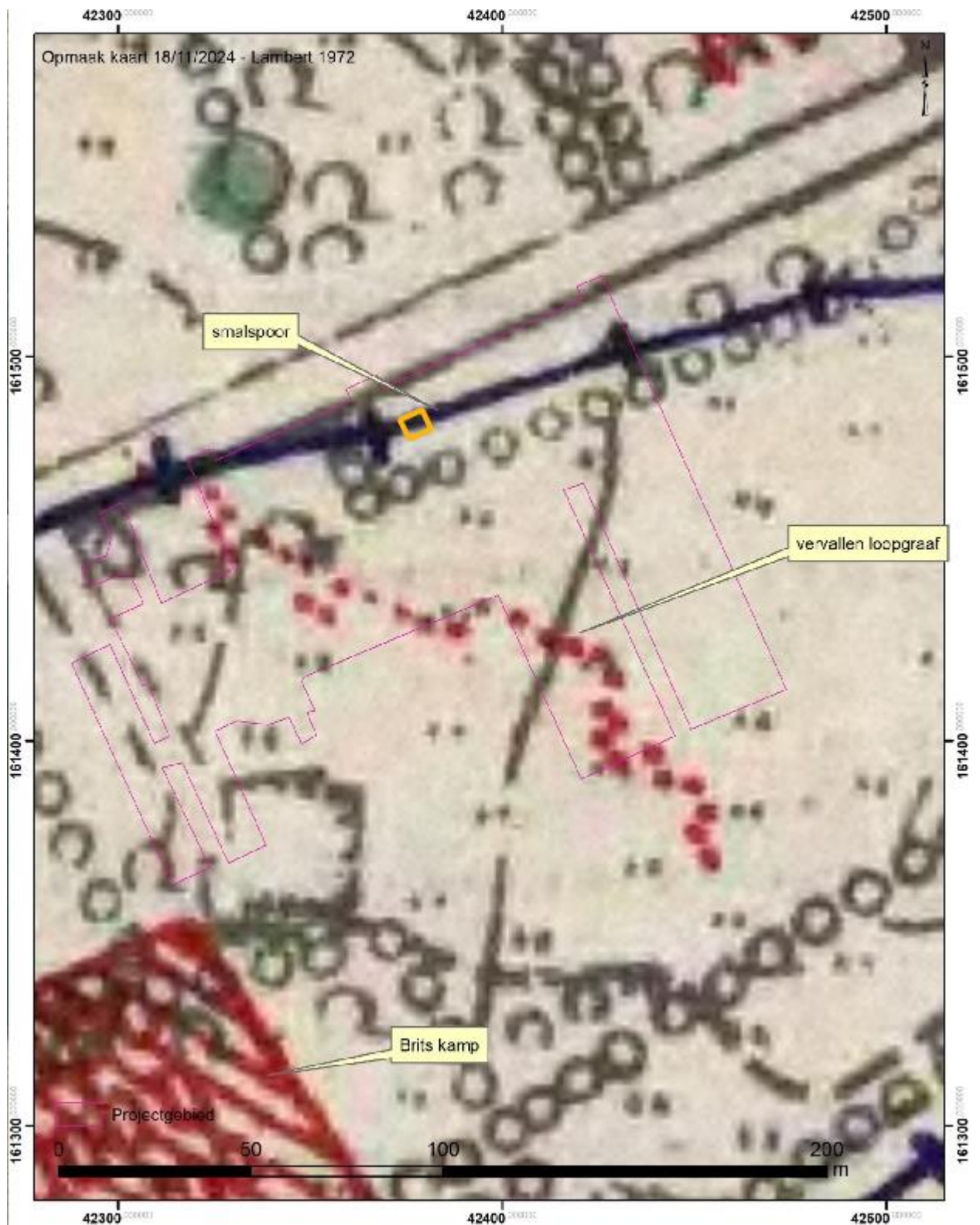
Figuur 26: Britse luchtfoto 28 september 1916 (bron: IWM)

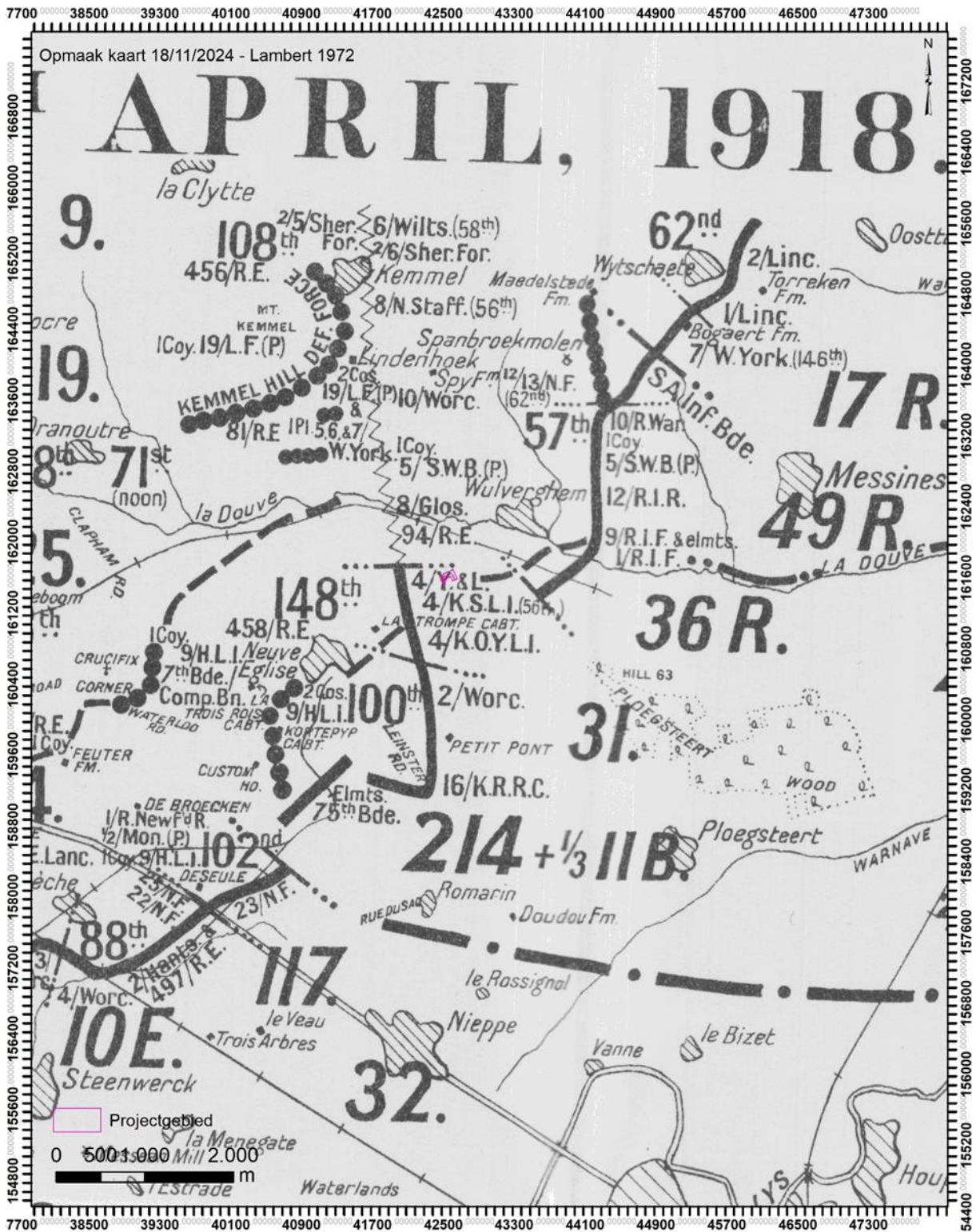
Figuur 27: Britse luchtfoto 4 mei 1917 (bron: IWM)

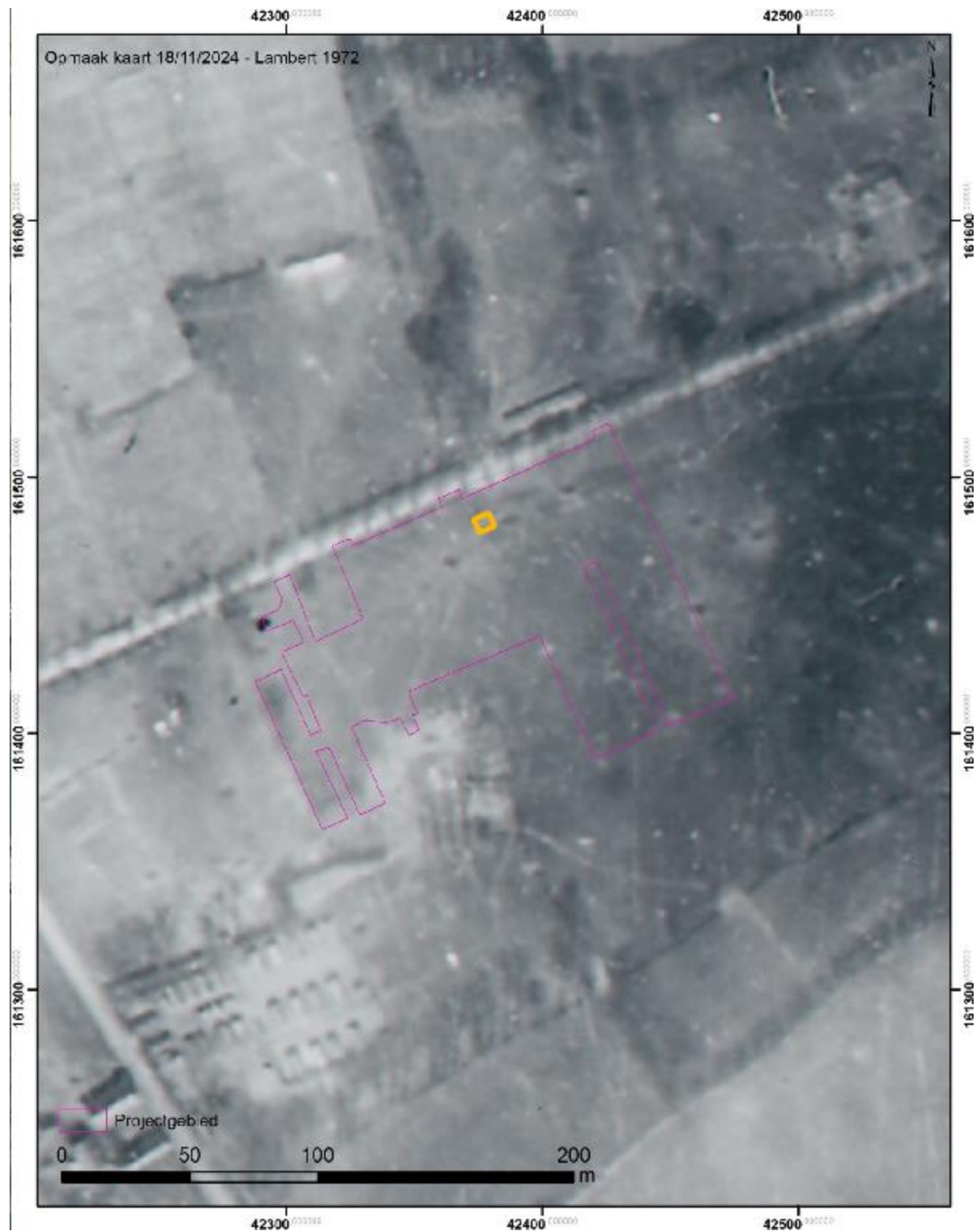
Figuur 28: Britse luchtfoto 3 juni 1917 (bron BayHaupSta)

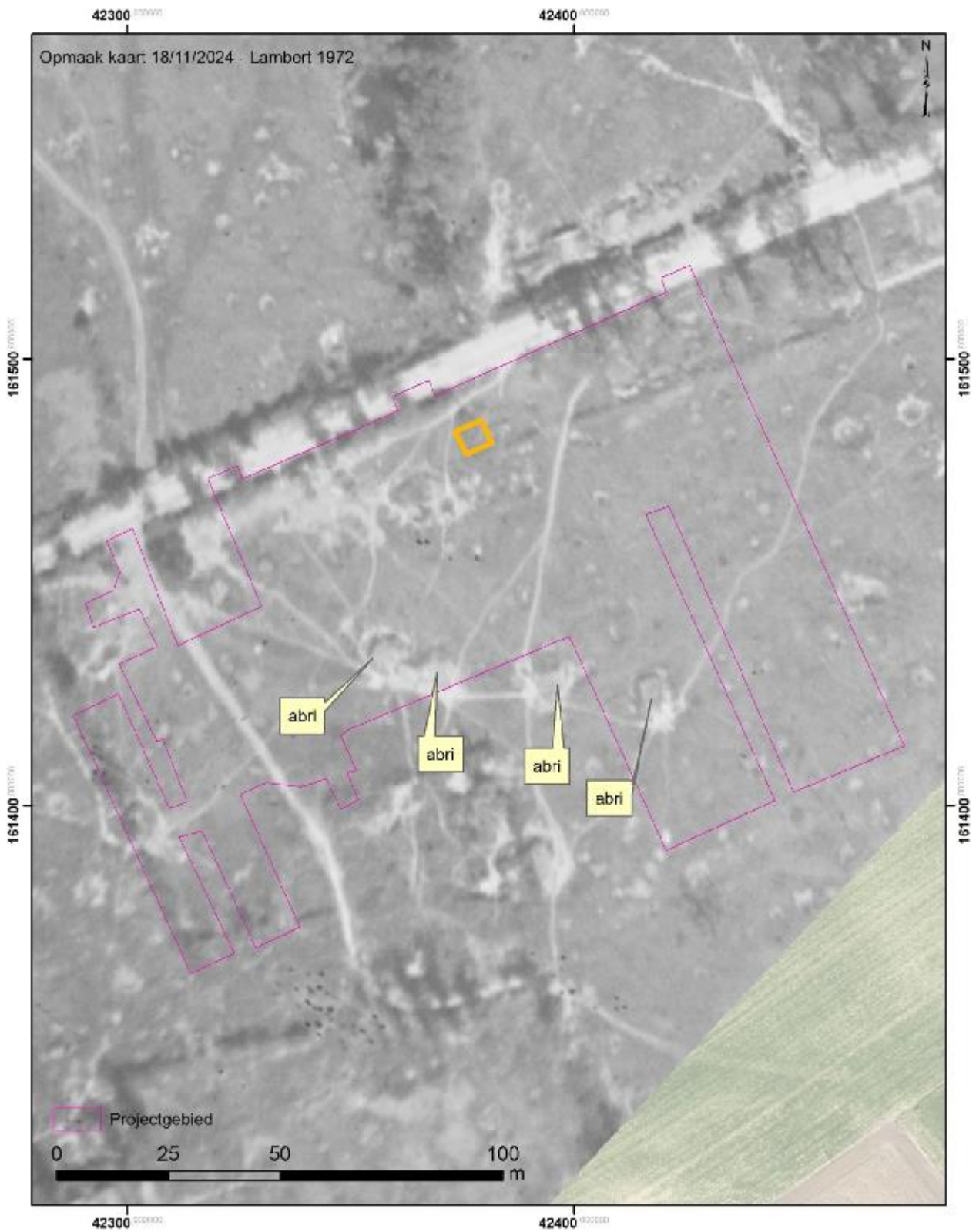
Figuur 29: Duitse loopgravenkaart 22 maart 1918 (bron: Captured German Trench Map Cd)

Figuur 30: Britse situatieschets 13 april 1918 (bron: Edmonds)

Figuur 31: Duitse luchtfoto 12 april 1918 (bron BayHaupSta)

Figuur 32: Britse luchtfoto 31 juli 1918 (bron IWM)

Figuur 33: Britse loopgravenkaart 19 september 1918 (bron IFFM)

Deze historisch- studie maakt duidelijk dat er binnen het studiegebied een matig densiteit aan sporen waar te nemen is en dan voornamelijk in de zuidoostelijke hoek van het projectgebied.

Op basis van de luchtfoto- en cartografische studie is duidelijk te zien dat tijdens de vroege maanden van de stellingenoorlog een defensieve lijn aangelegd werd aangelegd in het projectgebied. Naar aanloop van de Mijenslag in juni 1917 zien we een smalspoorlijn en soort van abri of schuilplaats tevoorschijn komen. Waarbij de laatstgenoemde onderworpen werd aan

een vlakdekkende opgraving.

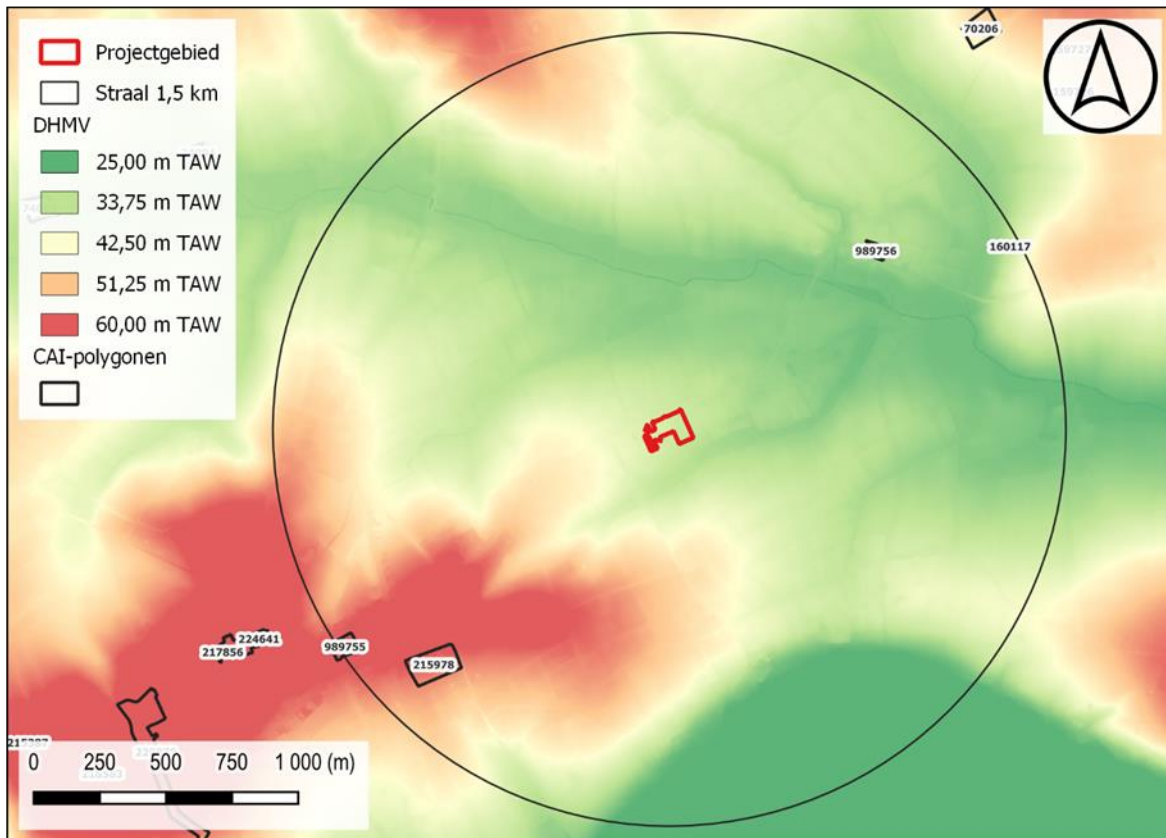
Na het Duitse voorjaarsoffensief zien we ook de aanwezigheid van drie schuilplaatsen (of eventueel geschutopstellingen) in het projectgebied. Verder is op een Britse loopgravenkaart uit september 1918 een Duitse gevechtloopgraaf gemarkeerd in de zuidoostelijke hoek van het projectgebied.

2.3.2.3 Huidig gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een zeer beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het projectgebied gedurende de laatste decennia. Reeds op de luchtopname van 1971 is de huidige bebouwing en akkerland waarneembaar.

2.3.2.4 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied is nog maar in beperkte mate archeologisch onderzoek verricht. Nabij het dorpscentrum van Nieuwerkerke werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij, naast de resten van een Brits barakkenkamp, ook indicaties in kaart werden gebracht voor aanwezigheid tijdens de volle middeleeuwen. Verder bestaan de gekende waarden uit cartografische indicatoren.

Figuur 34: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 1,5 km van het projectgebied.

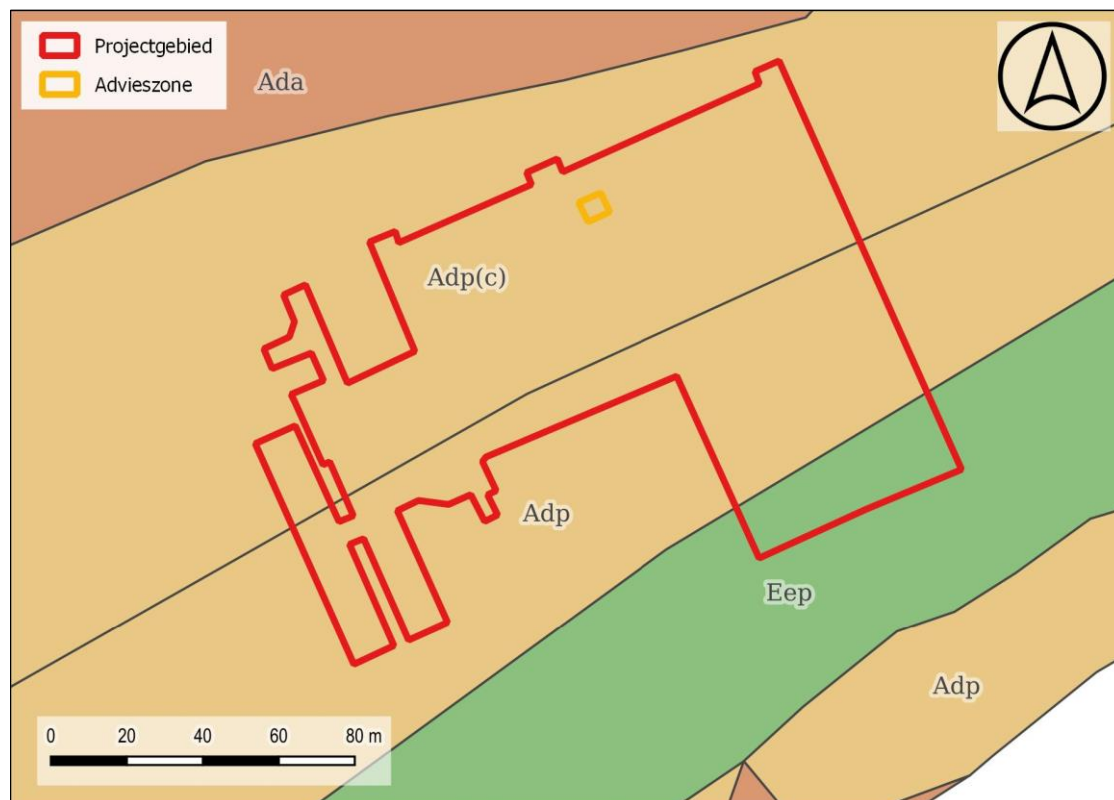
160117	Indicator cartografie WO I: deep dugout
215978	Mechanische prospectie (2016) Volle middeleeuwen: 1 kuil met grijs aardewerk

	<p>Late middeleeuwen: grote concentratie aan paalkuilen – aardewerk</p> <p>WO I: Sporen, gerelateerd aan de aanwezigheid van een Britse barakkenzone (Shankhill camp). Afvalkuilen verspreid over het terrein.</p> <p>Bron: Verdegem, S., Vanhoutte Ch. 2017: Archeologisch vooronderzoek Nieuwkerke (Heuvelland), Bassevillestraat, Ruben Willaert rapport 103, Brugge.</p>
989755	<p>Indicator cartografie</p> <p>Volle middeleeuwen: Onze-Lieve-Vrouwekerk</p>
989756	<p>Indicator cartografie</p> <p>Volle middeleeuwen: Sint-Machutuskerk</p>

2.3.3 Bodemkundige beschrijving

2.3.3.1 Bodemtypes

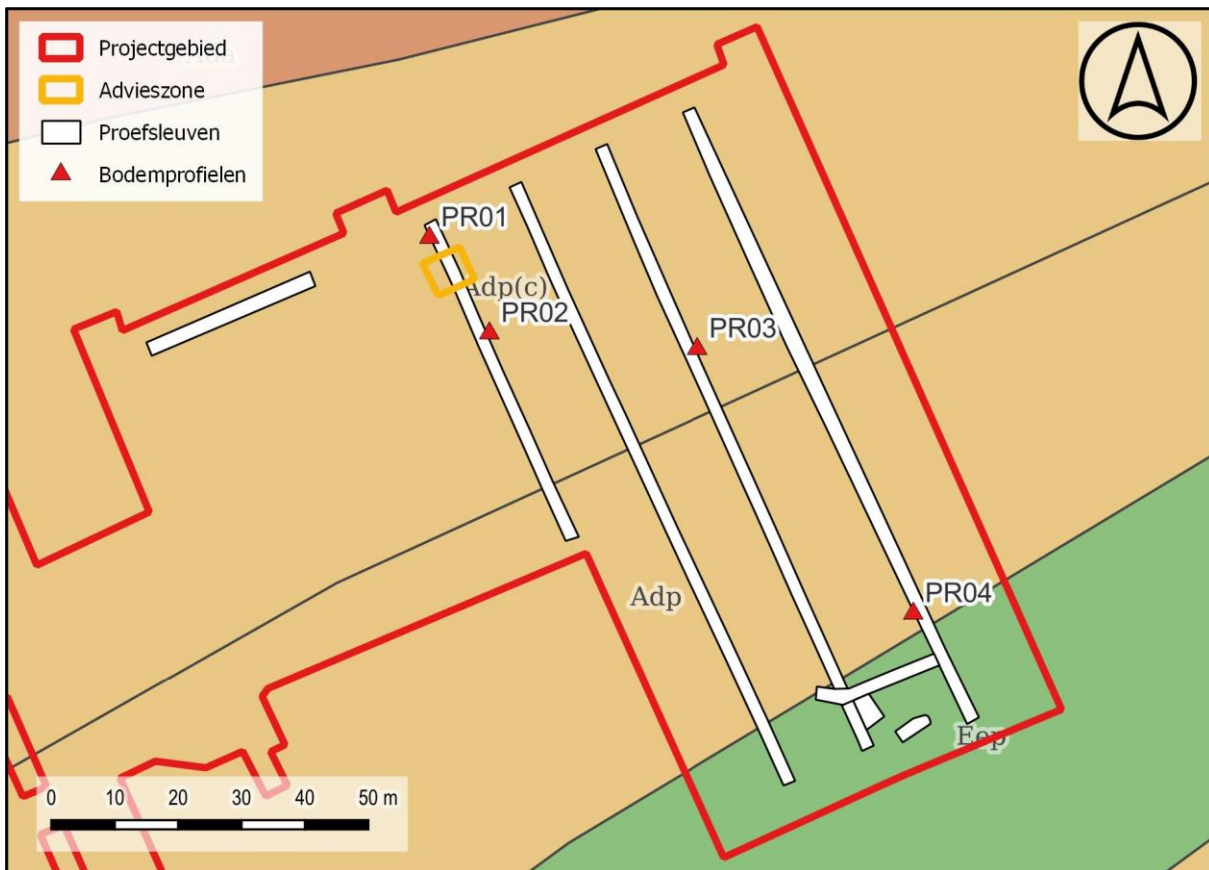
Op de bodemkaart is de bodem in het projectgebied gekarteerd als **Adp (c)** -bodem (matig natte leembodem zonder profiel).

Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart

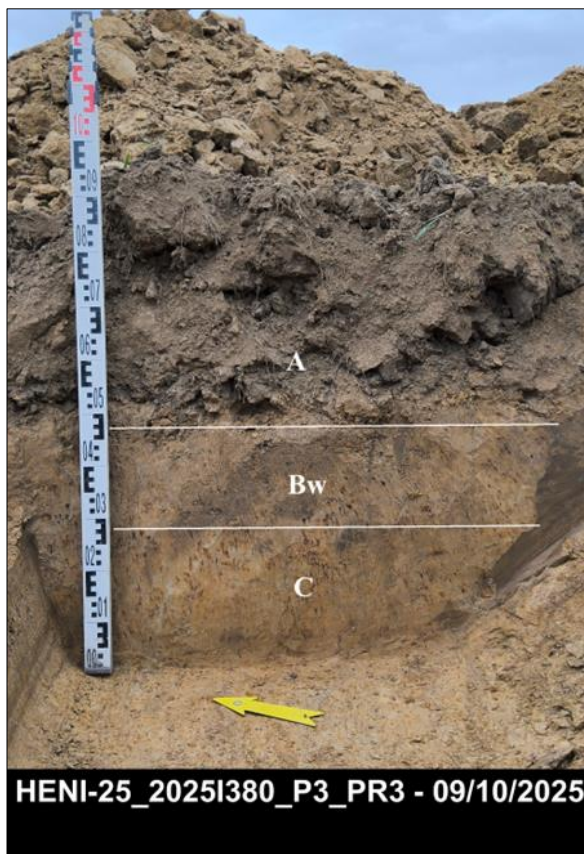
2.3.3.2 Algemene bodemopbouw

In functie van de analyse van de bodemopbouw werden in totaal 4 bodemprofielen geregistreerd tijdens het proefsleuvenonderzoek (2025I308). De profielen worden beschreven conform de *FAO guidelines for soil description*, de richtlijnen van de Databank Ondergrond Vlaanderen en de Code van Goede Praktijk. De aangetroffen bodems werden gedetermineerd volgens het Belgische bodemclassificatiesysteem.

Figuur 36: Opgravingszone met aanduiding van de profielen die aangelegd zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek (2025I308).

2.3.3.2.1 Referentieprofiel (Profiel 3)

Ap: (0-40 cm-mv):

Homogeen, donkergrijs/bruin, leem

Bw: (40-60 cm-mv):

Heterogeen, lichtbruine leem, bioturbatie

C: (60-... cm-mv):

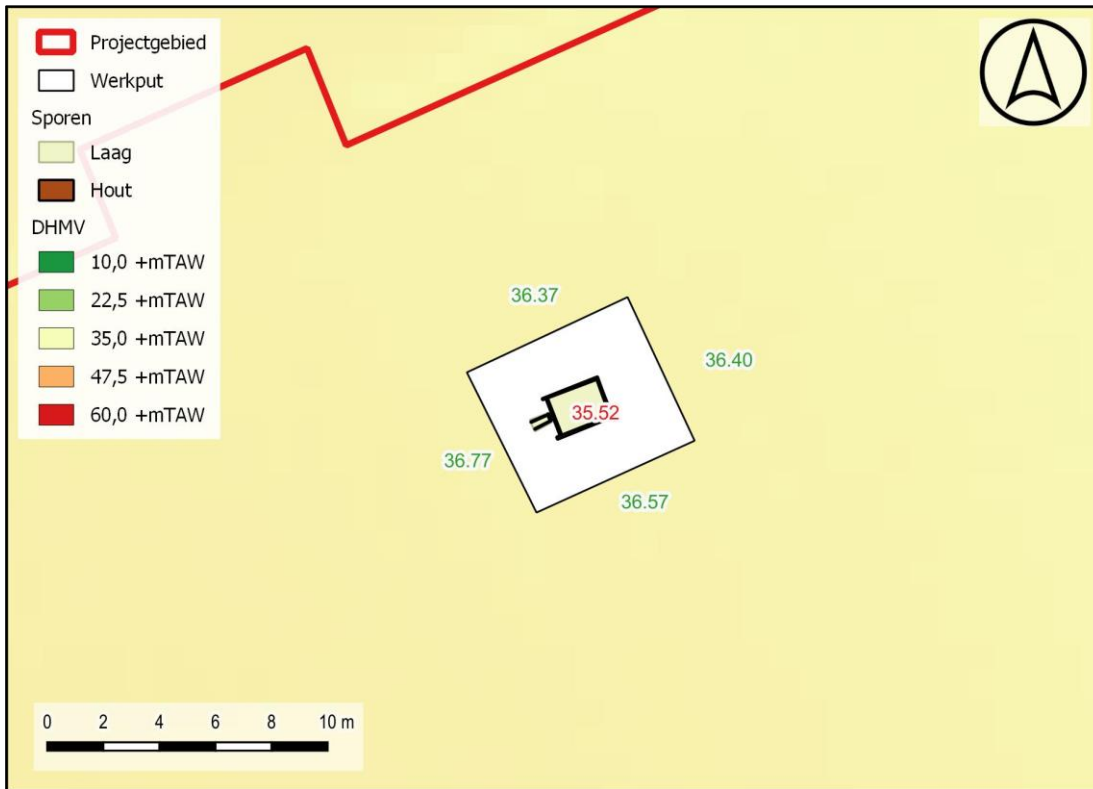
Homogeen, beigegeel/oranje leem, gley

Figuur 37: Profiel 3, aangelegd tijdens het proefsleuvenonderzoek.

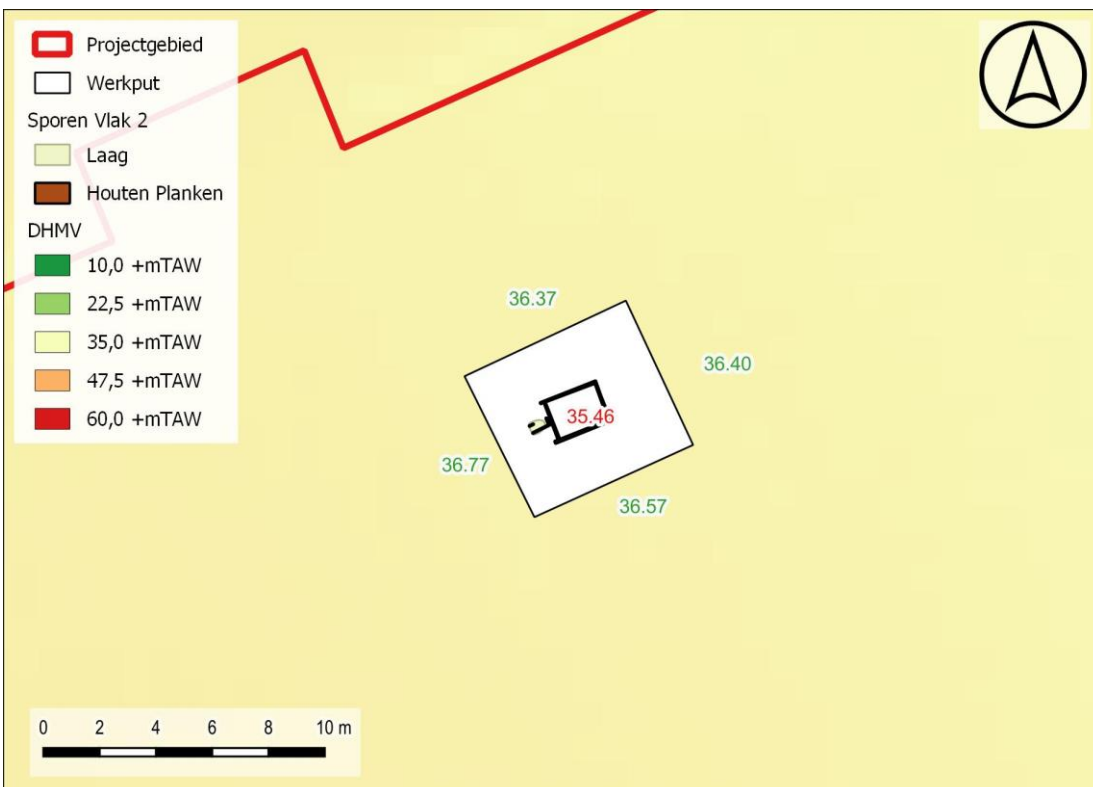
Profiel 3 die is aangelegd tijdens het proefsleuvenonderzoek is representatief voor het volledige projectgebied, inclusief de advieszone van opgraving. De bodemopbouw kan worden omschreven als een klassiek ABC-profiel, ontwikkeld in eolische afzettingen uit het Weichseliaan. De bovenzijde van het gebied bestaat uit een ploeglaag die is ontstaan door het huidige gebruik als akkerland. Daaronder komt in een B-horizont voor, gekenmerkt door duidelijke kleur- en structuurontwikkeling — dit wordt aangeduid als een Bw-horizont. Naar alle waarschijnlijkheid is deze laag relatief jong en vormt ze het resultaat van de jarenlange systematische bemesting van het akkerland in combinatie met een uitlogend klimaat en bioturbatie. Dit heeft geleid tot de vorming van een ‘bruine bodem’ direct onder de ploeglaag.

Conclusie:

De waargenomen bodemopbouw komt overeen met de uitkomsten van het landschappelijk bodemonderzoek en de geologische kaarten. De classificatie als bodemtype Adp (c) (matig natte leembodem zonder profiel) wijkt echter af van het hier beschreven ABC-bodemprofiel.

Figuur 38: Opgravingszone vlak 1 met weergave van de vlakhoogtes (rood) en maaiveldhoogtes (groen) weergegeven op het DHMV.

Figuur 39: Opgravingszone vlak 2 met weergave van de vlakhoogtes (rood) en maaiveldhoogtes (groen) weergegeven op het DHMV.

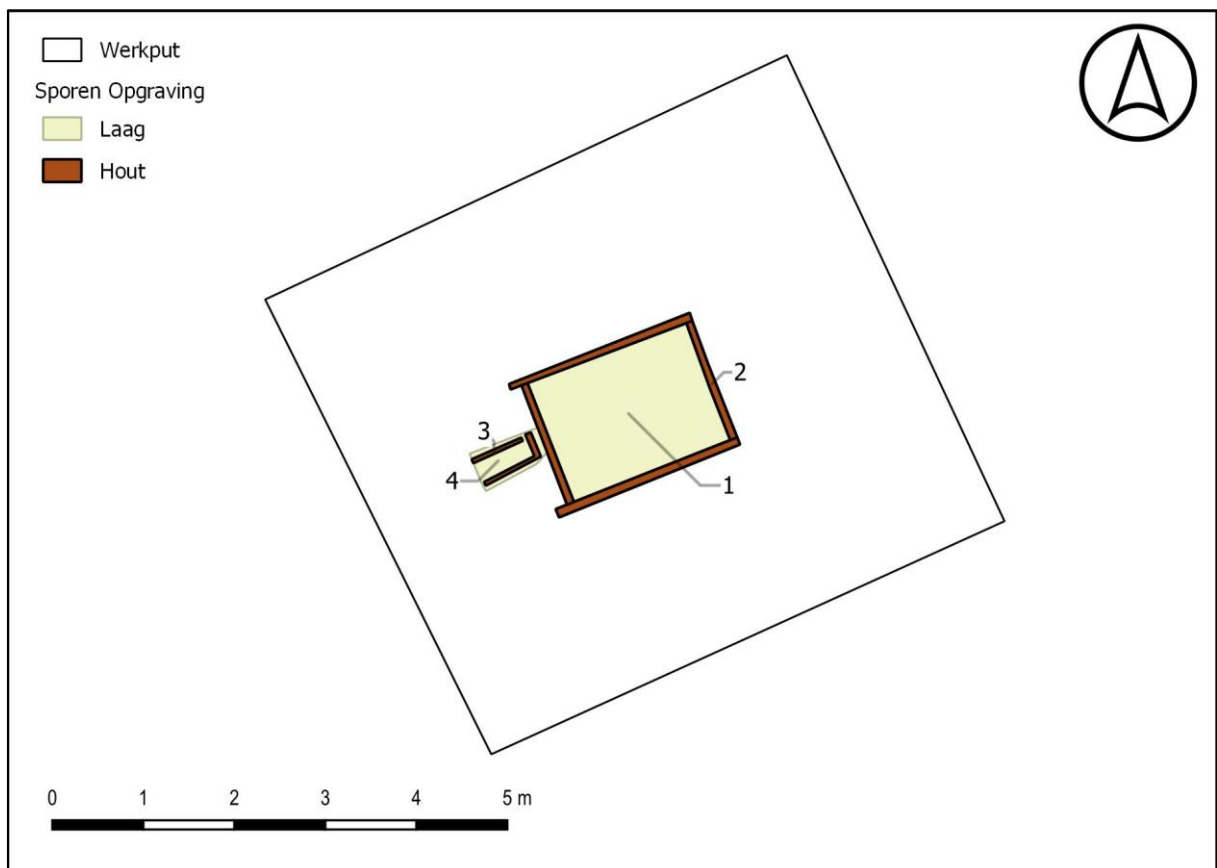
2.3.4 Voorlopige beschrijving van de archeologische site op basis van het sporen- en vondstenbestand

2.3.4.1 Analyse van de opbouw van de archeologische site

De opgravingszone (adviesgebied van ca. 35 m²) bevindt zich in het noordelijke deel van het projectgebied en bracht restanten van een Britse schuilplaats aan het licht. Tijdens het voorgaande proefsleuvenonderzoek werden op het projectgebied nog enkele sporen van WOI aangesneden. Zoals in het zuiden van het projectgebied een zwak uitgebouwde Britse loopgraaf die reeds zichtbaar was op luchtfoto's van 1915. Het gaat om een loopgraaf gelegen in de Britse achterhoede. Verder werden nog enkele segmenten van een smalspoor aangetroffen die richting de schuilplaats liep. Deze was aangelegd ter voorbereiding van de Mijnslag van juni 1917. Hiernaast werden verschillende granaattrekkers verspreid over de hele site blootgelegd.

2.3.4.2 Analyse van archeologische structuren, spoorcategorieën, spoorcombinaties en individuele sporen

In totaal werden 4 spoornummers uitgereikt tijdens de opgraving van de advieszone. Allen maken deel uit van éénzelfde structuur, namelijk een Britse schuilplaats uit WOI die op basis van luchtfotografische bronnen – net zoals het smalspoor – aangelegd moet geweest zijn ter voorbereiding van de mijnslag van juni 1917.

Figuur 40: Thematische kaart, vlak 1

HENK-25_2025L3_P1_V1 - 03/12/2025 -

Figuur 41: Overzichtsfoto werkput vlak 1, genomen uit het ZO

Figuur 42: Overzichtsfoto werkput vlak 1, genomen uit het NO

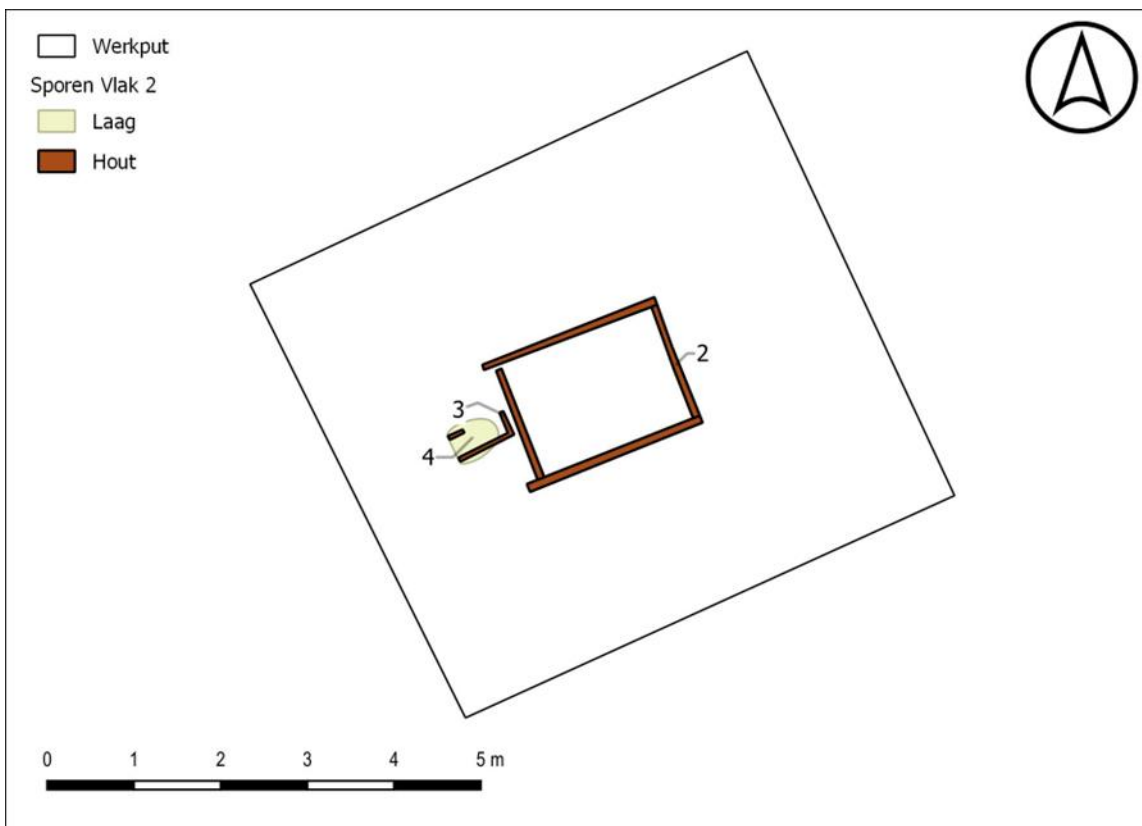

Figuur 43: Overzichtsfoto werkput vlak 1, genomen uit het ZW

Tijdens de veldwerkcampagne werd een schuilplaats die tijdens het proefsleuvenonderzoek slechts partieel werd aangetroffen volledig blootgelegd. Op basis van de aangetroffen vondsten – o.a. Brits bestek, patronen en munt (cfr. Infra) – en luchtfotografische bronnen kunnen we besluiten dat het gaat om een Britse schuilplaats. In vlak werden enkel nog de onderste balken en opvullingslagen aangetroffen. De hoofdstructuur (S2) heeft een rechthoekige vorm met afmetingen van ca. 2m10 x 1m55 en is opgebouwd uit 4 houten balken welke met hun korte zijde rechtop geplaatst zijn. De balken aan de noord- en zuidelijke zijde zijn de omvangrijkste met een lengte van ca. 2m10 en een dikte van ca. 5cm. De oost- en westelijke balk kennen een afmeting van ca. 1m40 lengte en 5cm dikte. De hoogte/breedte van de balk was nergens volledig bewaard. Aan de westelijke zijde bevindt zich nog een kleine deelstructuur die ook een rechthoekige afmeting kent van ca. 70cm x 30cm (S3). De oorspronkelijke dikte van deze balken was niet meer te achterhalen door hun slechte bewaringstoestand. Door deze toestand was het ook niet meer mogelijk de verbindingsmethode te achterhalen.

In beide structuren was een heterogene grijs/beige opvullingslaag van zandleem met rode bouwkeramiek inclusies waarneembaar. Uit de opvullingslaag van de hoofdstructuur (S1) werden enkele vondsten gerecupereerd. Waaronder een clip .303 patronen, 3 Britse lepels en restanten van cordiet (cfr. Infra). Het ging om een laag die nog 5 cm diep bewaard was. Bij de laag van de deelstructuur (S4) werd een Britse munt gerecupereerd onderaan de vulling. In vergelijking met de andere laag, was deze een 30 tal cm dieper bewaard, tot op een diepte van 35,13 +mTAW.

Vlak 2 toont de structuur na het leeghalen van vulling S1 en het gelijkmatig verdiepen van vulling S4. De houten balken zijn tijdens dit verdiepen niet verwijderd.

Figuur 44: Thematische kaart, vlak 2

Figuur 45: Overzichtsfoto werkput vlak 2, genomen uit het ZO

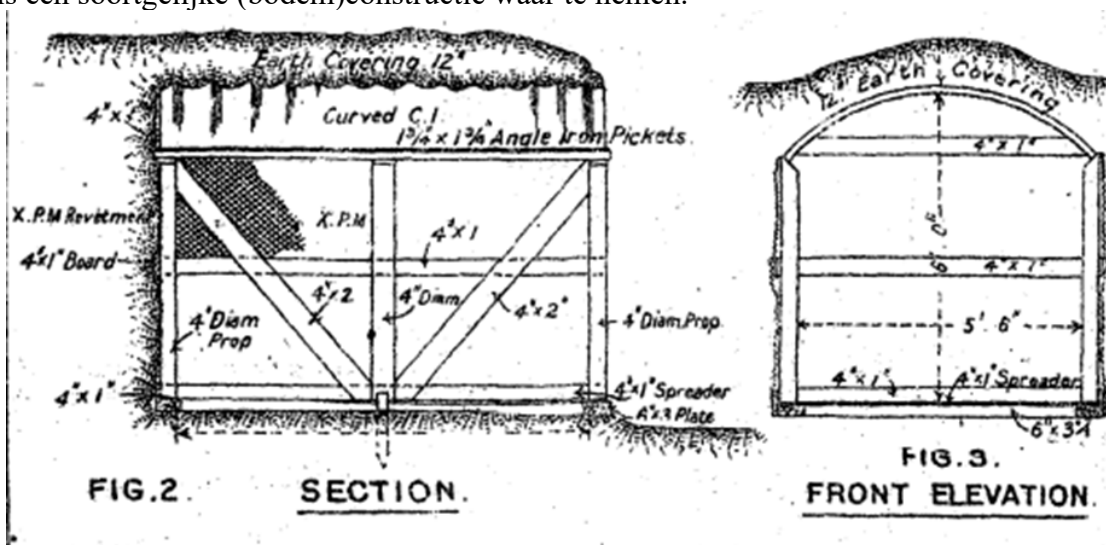
Figuur 46: Overzichtsfoto werkput vlak 2, genomen uit het NW

HENK-25_2025L3_P1_V2 - 03/12/2025 -

Figuur 47: Overzichtsfoto werkput vlak 1, genomen uit het ZW

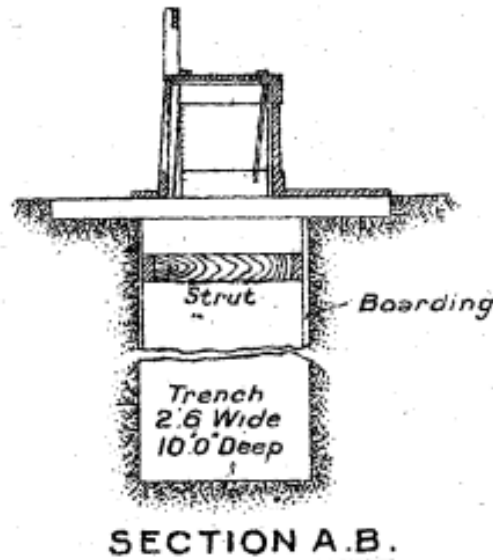
Op basis van de overgebleven restanten van de schuilplaats en aangetroffen vondstmateriaal kan relatief weinig gezegd worden over de specifieke functie van de schuilplaats. Ook de algehele opbouw van de shelter valt niet te achterhalen op basis van de aangetroffen sporen. In Britse handboeken zijn verschillende soorten schuilplaatsen waar te nemen⁸, doch leert de praktijk ons dat er op het veld wel afgeweken durft worden van deze voorschriften. Op figuur 48 is een soortgelijke (bodem)constructie waar te nemen.

Figuur 48: Doorsnede van een type Britse shelter die goed gelijkend is op de shelter die is aangesneden tijdens het veldwerk. Bij dit voorbeeld wordt gebruik gemaakt van een 'half arch' metaalplaat als plafond (War Office 1921, plate 142).

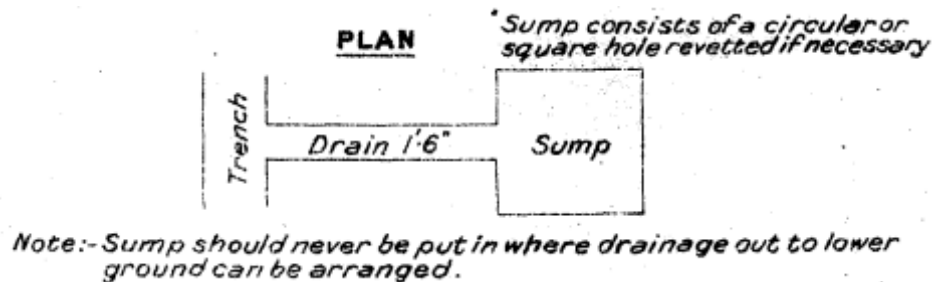
⁸ War Office, 1921. *Manual of Field Works (All Arms)*. HMSO, London.

Wat de functie was van het de kleinere deelstructuur in het westen is niet volledig duidelijk, door de geringe bewaringstoestand van de structuur. Enkele hypothesen dringen zich op. Een functie als stook/kookplaats lijkt minder plausibel, daar geen houtskoolfragmenten of brandsporen zijn aangetroffen in de vulling (S4). Een andere mogelijkheid is dat het gaat om een latrine, de lengteas van de houten bekisting (ca. 70 cm) komt overeen met wat de handboeken voorschrijven (2'6" = ca. 76 cm). Doch is deze minder diep uitgegraven dan men zou verwachten, volgens voorschriften ongeveer 10 feet (= ca. 3 m)⁹.

Figuur 49: Voorschrift van een loopgraaflatrine (War Office 1921, plate 138)

Een volgende hypothese is dat dit een afwateringsput was voor de schuilplaats. Waarbij het bovenste deel voorzien was van een houten bekisting om het dichtslippen en invallen van de wanden tegen te gaan. Ook de handboeken spreken over het bekleden van de drainageput indien nodig (figuur 50).

Figuur 50: Britse voorschrift voor de aanleg van een drainageput (War Office 1921, plate 48)

Een andere niet onlogische verklaring zou zijn dat deze structuur te maken zou hebben met de ingang van de shelter. Deze bevindt zich ook aan de westelijke zijde, weg van het front.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek en op historische luchtfoto's en kaartmateriaal is de aanwezigheid van een smalspoor op te merken. Tijdens de opgraving zijn hiervan geen resten aangetroffen. Ook tijdens het proefsleuvenonderzoek was deze heel ondiep en onduidelijk bewaard. Enkel via coupe langsheen de sleufwand zijn duidelijk indicaties waargenomen van een smalspoor (figuur 51).

De relatie tussen het smalspoor en de schuilplaats blijft onduidelijk. Het is goed mogelijk dat de schuilplaats onderdak bood aan militairen die het smalspoor gebruikten (bv. tijdens

⁹ War Office, 1921. Manual of Field Works (All Arms). HMSO, London.

beschietingen) en/of fungeerde als (tijdelijke) opslagplaats van goederen.

Figuur 51: Indicaties van een smalspoor via coupe. Aangetroffen tijdens de proefsleuven campagne (2025I308)

2.3.5 Bespreking van de resultaten gekoppeld aan het uitgevoerde natuurwetenschappelijke onderzoek

2.3.5.1 Beschrijving van de analysemethoden en technieken

Tijdens de opgraving werd één houtstaal genomen uit S2, dit met oog op houtsoortbepaling.

2.3.5.2 Beschrijving van de resultaten

Aangezien geen budget voorzien is voor natuurwetenschappelijk onderzoek werd het staal niet verder onderzocht.

2.3.6 Beschrijving van de vondsten die op basis van selectie bij het assessment verder onderzocht werden

Alle vondsten werden bij het assessment weerhouden en verder onderzocht (bestudeerd, beschreven en indien mogelijk gedateerd). Het vondstmateriaal was schaars en essentieel voor het begrip van de site.

2.3.6.1 Onderzoeksmethode van de vondsten

Alle vondsten werden gewassen, geteld, gewogen, gedetermineerd, gefotografeerd en in een lijst toegevoegd.

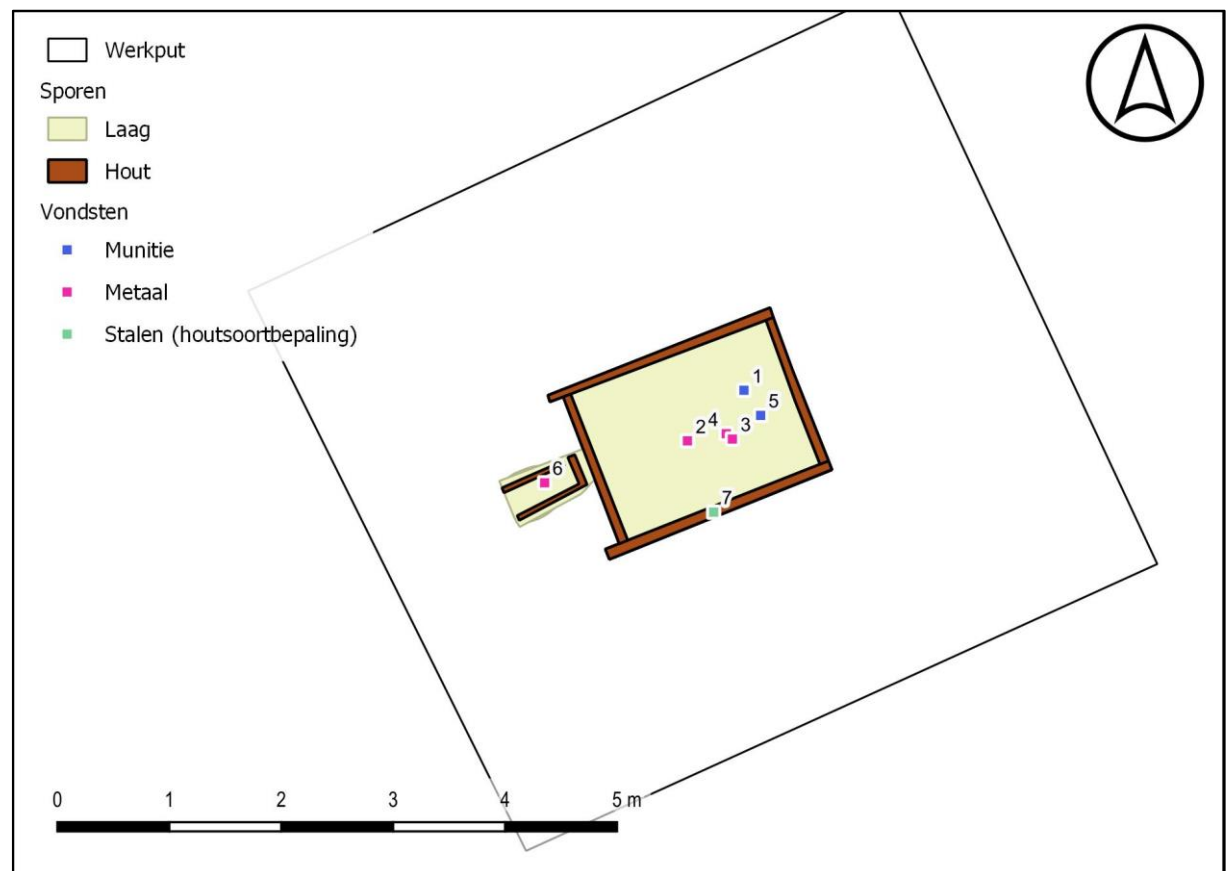
2.3.6.2 Beschrijving van de typologische, chronologische en ruimtelijke indeling van de vondsten

Op het terrein werden in totaal 6 vondsten aangetroffen en ingezameld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende aantallen per materiaalcategorie.

Code	Categorie	Aantal
MUNI	Munitie	2
MXX	Metaal	4

Tabel 2: Overzicht de verschillende vondstcategorieën

Voor een gedetailleerd overzicht van de verschillende vondsten, wordt verwezen naar de vondstenlijst in bijlage.

Figuur 52: Thematische kaart, vlak 1, met weergave van de verschillende vondstcategorieën en bijhorende vondstnummers.

Hieronder worden de vondsten per categorie besproken:

2.3.6.2.1 Munitie

In vulling S1 werd een clip .303 patronen aangetroffen. Het gaat om het kaliber munitie gebruikt voor de SMLE (Lee-Enfield), het standaard wapen van de Commonwealth troepen. Het gaat om een complete clip met 5 patronen. Door de sterke corrosiegraad was het niet mogelijk bodemstempels te lezen. Deze vondst werd overgedragen aan de CTE-deskundige.

Figuur 53: VNR 1, .303 munitie op clip, aangetroffen in S1

Verder werden in dezelfde vulling ook verschillende kleine holle buisvormige staven ingezameld. Ten velde was het niet duidelijk over wat voor materiaal het ging. Pas tijdens de verwerking werd duidelijk dat het gaat om (verkleurde) cordiet staven die dienden als stuwlading voor artilleriemunitie. Deze werden na registratie afgestoten van het vondstenensemble en overgedragen aan de bevoegde instanties.

Figuur 54: VNR 5, staven cordiet voor artilleriemunitie.

2.3.6.2.2 *Metaal*

2.3.6.2.2.1 *Bestek*

Tijdens het leeghalen van laag S1, werden 2 intacte (VNR 4 en 2) en 1 fragment (VNR 3) van Britse lepels aangetroffen.

VNR 3 betreft enkel het brede uiteinde van een lepel en is voorzien van ‘vleugels’. De overige twee lepels zijn niet voorzien van vleugels, maar zijn in tegenstelling tot VNR 3 wel compleet.

Figuur 55: VNR 3, fragment van een Britse lepel, gevleugelde variant.

Figuur 56: VNR 2, Britse lepel zonder markering

Opmerkelijk is dat VNR 4 voorzien is van markeringen. Het gaat om een onleesbare fabrikantenstempel en een stamboeknummer van een militair. Het gaat om volgende inscriptie: LR 6465.

Figuur 57: VNR 4, gemarkeerde Britse lepel

Figuur 58: VNR 4, gemarkeerde Britse lepel, met onleesbare fabrikantenstempel en stamboeknummer LR 6465.

De eerste twee letters 'LR' zijn de afkorting van het regiment, gevolgd door het stamboeknummer van de militair. De regimentale afkorting kan slaan op volgende regimenten: London Regiment, Loyal Regiment, Lincolnshire Regiment, Leinster Regiment, Leicestershire Regiment, Liverpool Regiment. Vele bataljons van deze regimenten hebben deelgenomen aan

de slag om Menen of gedurende de oorlog actief geweest rond de Ieperboog. Ook de cijfercombinatie is geen uniek nummer en werd bij verschillende regimenten gebruikt. Hierdoor is het niet mogelijk om deze vondst toe te kennen aan een persoon.

2.3.6.2.2.2 Munt

Bij het leeghalen van laag S4, werd onderaan de vulling een Britse penny aangetroffen. Door de slechte bewaringstoestand is het niet meer mogelijk een datering toe te kennen.

Figuur 59: VNR 6, Britse penny met onleesbare datum.

2.3.7 Datering en interpretatie van de archeologische site

De aangesneden sporen tijdens de opgraving maken deel uit van één structuur. Namelijk een Britse schuilplaats uit WO I die op basis van luchtfoto- en cartografische bronnen te dateren valt in het voorjaar van 1917. Dit ter voorbereiding van de mijnslag in juni 1917. Het aangetroffen archeologische materiaal bevestigt dat het gaat om een Britse schuilplaats. Desondanks was het niet mogelijk met het materiaal een nauwere datering te geven aan deze shelter.

Indien we de shelter toetsen aan verschillende voorschriften uit de Britse militaire handboeken zijn gelijkaardige (bodem)opbouwen van schuilplaatsen waar te nemen. De aanwezigheid van de deelstructuur (S3) is nog niet volkomen duidelijk.

De aanwezigheid van een smalspoor is op basis van luchtfoto- en cartografische bronnen en het proefsleuvenonderzoek bevestigd. Ook lijkt deze op basis van de luchtfoto's in dezelfde periode te zijn aangelegd als de shelter. Wat de exacte relatie tussen deze twee structuren was is niet helemaal duidelijk. Vermoedelijk gaat het om een onderkomen die kon worden benut tijdens het gebruik van het smalspoor en/of een plaats waar een kleine hoeveelheid goederen kon worden gestockeerd.

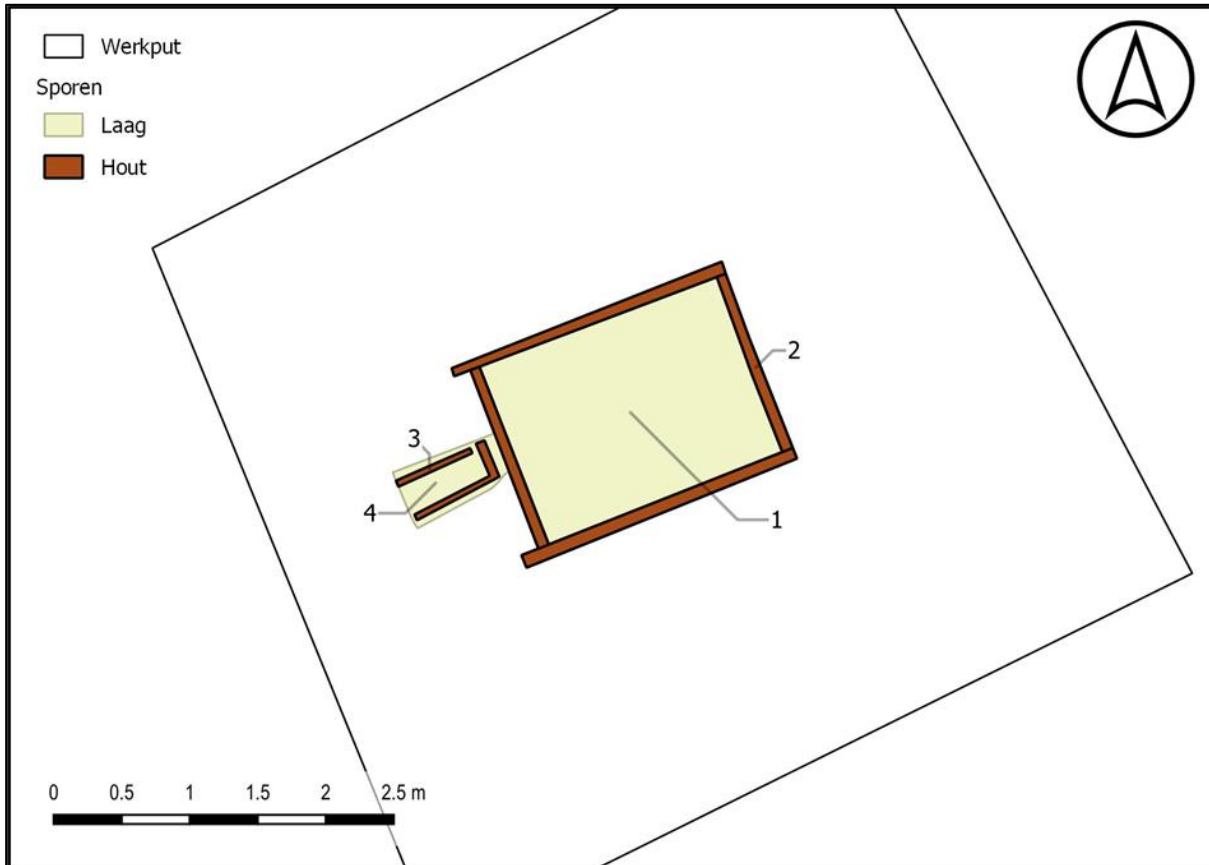
2.3.7.1 Tafonomische opbouw en formatie van de archeologische site

De bodemopbouw wordt gekenmerkt door een ABC-profiel. Ontwikkeld in eolische afzettingen uit het Weichseliaan. Met bovenaan een ploeglaag (Ap), waaronder zich een B-horizont met duidelijke kleur- en structuurontwikkeling aftekent (Bw). De waargenomen bodemopbouw stemt overeen met het uitgevoerde bodemonderzoek en geologische kaarten, doch zien we een afwijking op de bodemkaart die de bodem als een Adp (c) (matig natte leembodem zonder profiel) bestempeld.

Het archeologisch leesbaar niveau manifesteert zich bovenaan de C-horizont. De hoogte schommelt rond de 35,5 +mTAW ofwel ca. 90cm onder het maaiveld. Dit komt overeen met de vaststellingen uit het proefsleuvenonderzoek.

2.3.8 Synthese

Tijdens de opgraving konden de restanten van een Britse schuilplaats, die tijdens het proefsleuvenonderzoek slechts partieel werd aangesneden, volledig worden blootgelegd. De datering van deze schuilplaats in het voorjaar van 1917 – ter voorbereiding van de Mijnslag in juni 1917 – is hoofdzakelijk aan historische luchtfotografie te danken. De schaarse vondsten kunnen een Britse oorsprong bevestigen, maar leveren geen nauwere datering op. In het opgravingsarchief blijft ook een houtstaal voor houtsoortbepaling ter beschikking.

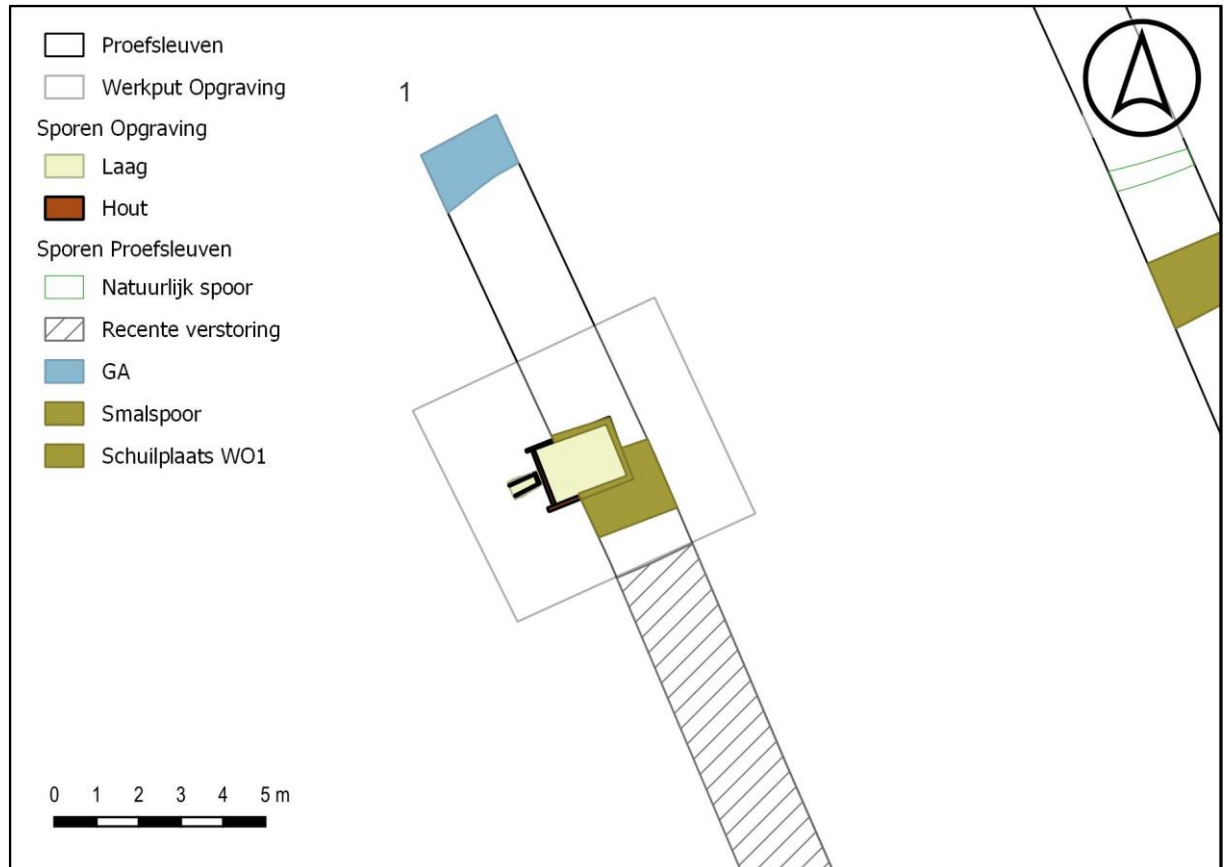

Figuur 60: Overzichtsplan aangesneden sporen tijdens de opgraving.

2.3.8.1 Confrontatie van de bevindingen met eerder uitgevoerd onderzoek

De bodemopbouw kan op basis van de resultaten uit het proefsleuvenonderzoek beschreven worden als ABC profiel. Met een ploeglaag gevolgd door een B-horizont met duidelijke kleuren structuurontwikkeling aftekent (Bw). Met hieronder de C-horizont opgebouwd uit geel/oranje leem.

Wanneer we de aangetroffen sporen van het proefsleuvenonderzoek gaan vergelijken met die van de opgraving komen deze perfect overeen. Enkel restanten van het smalspoor werden niet aangetroffen tijdens de opgravingscampagne.

Figuur 61: Thematische kaart van de opgraving in relatie tot de resultaten van het proefsleuvenonderzoek

2.3.8.2 Verwachtingen ten aanzien van nog niet opgegraven archeologisch erfgoed op het onderzochte terrein

Tijdens de opgraving werd de advieszone volledig onderzocht, op die manier zal er zich binnen het opgravingsterrein geen archeologisch erfgoed meer bevinden. Binnen de niet geadviseerde zone kan mogelijk nog het vervolg van de aangetroffen loopgraaf en vage restanten van het smalspoor aanwezig zijn. De extra meerwaarde dat deze zouden kunnen betekenen wordt echter laag ingeschat (zie proefsleuvenonderzoek).

2.3.8.3 Besluit

Het archeologisch onderzoek ter hoogte van de Nieuwkerkestraat 86, Heuveland toont het verleden van het terrein en zijn gebruik tijdens de Eerste Wereldoorlog. De opgraving bevestigde de aanwezigheid en toonde de omvang van een Britse schuilplaats in het adviesgebied.

2.3.8.4 Belang en betekenis van de archeologische site binnen de bestaande kennis

De site draagt bij tot de geschiedenis van de streek en meer bepaald tot de kennis van de Eerste Wereldoorlog. De dataset van Britse schuilplaatsen aan het westelijke front wordt zo verder aangevuld.

2.3.9 Beantwoording van de onderzoeksvragen

Hieronder wordt getracht de onderzoeksvragen geformuleerd in het programma van maatregelen zo goed mogelijk te beantwoorden:

- *Kan S47 effectief als Britse schuilplaats worden geïdentificeerd?*
Tijdens de opgraving is duidelijk geworden dat het gaat om een Britse schuilplaats. Dit bevestigen zowel de luchtfoto's als vondstenbestand van de site.
- *Hoe is de schuilplaats opgebouwd?*
Enkel de onderste funderingsbalken van de shelter zijn aangetroffen. Het gaat om een rechthoekige hoofdstructuur van ca. 2m10 x 1m55 en is opgebouwd uit 4 houten balken welke met hun korte zijde rechtop geplaatst zijn. Aan de westelijke zijde bevindt zich ook een deelstructuur die onmiskenbaar deel uitmaakte van de hoofdstructuur. Door de geringe bewaartoestand is niet helemaal duidelijk wat de exacte functie van deze is geweest.
- *Welke vondsten werden aangetroffen?*
Er werden in totaal 7 vondstnummers uitgereikt tijdens het onderzoek. Twee hiervan vallen onder de categorie munitie, een clip .303 patronen en enkele cordietstaven voor artilleriemunitie. De andere hoofdcategorie zijn metaalvondsten. Waaronder 3 Britse lepels en munt vallen. Verder werd nog één vondstnummer uitgereikt voor een houtstaal, met oog op houtsoortbepaling.
- *Kan de schuilplaats gekoppeld worden aan het smalspoor?*
Tijdens de opgraving werden geen restanten meer aangesneden van het smalspoor. Deze zijn tijdens de proefsleuven wel ter hoogte van het adviesgebied vaag vastgesteld. Op basis van historische luchtfotografie is duidelijk geworden dat het smalspoor en schuilplaats rond dezelfde periode zijn aangelegd. Wat de exacte relatie tussen deze twee structuren was is niet helemaal duidelijk. Vermoedelijk gaat het om een onderkomen die kon worden benut tijdens het gebruik van het smalspoor en/of een plaats waar een kleine hoeveelheid goederen kon worden gestockeerd.

2.3.10 Samenvatting

Naar aanleiding van een modernisering van een landbouwbedrijf aan de Nieuwkerkestraat 86 te Heuvelland werd een archeologisch traject doorlopen bestaande uit een bureaustudie, landschappelijk booronderzoek, proefsleuvenonderzoek en opgraving. Op basis van het proefsleuvenonderzoek kon worden vastgesteld dat er binnen het projectgebied sporen uit WOI aanwezig zijn waaronder een schuilplaats. Er werd bijgevolg een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving geadviseerd over een oppervlakte 35 m² ter hoogte van de schuilplaats. Tijdens de opgraving was het mogelijk de onderste restanten van de schuilplaats te registeren, wat inzicht verschafte in de omvang en opbouw van de structuur. De geattesteerde vondsten bevestigden de Britse oorsprong/gebruik van de schuilplaats.

2.4 Bibliografie

- Bellemans J., 2024. Heuvelland, *Nieuwkerkestraat 86*. CTE Risico inschatting & Advies, Ammo, Buizingen.
- Cools A. 2009, *Inpakken; een kunst. Het verpakken van archeologische vondsten*, Onroerend Erfgoed Brussel.
- Ervynck A., Debryne S. & Ribbens R. 2015: *Assessment Een handleiding voor de archeoloog*, Handleiding agentschap Onroerend Erfgoed 9
- Gheyle W., Stichelbaut B. & Verdegem S. 2021. Loopgraven uit de Eerste Wereldoorlog, *Syntar nr.2*, Brussel.
- Polfliet B., Vandecasteele A., 2025. *Heuvelland, Nieuwkerkestraat 86*. Nota: vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuven), Deel 1: resultaten, Ruben Willaert nv, Brugge.
- Polfliet B., Vandecasteele A., 2025. *Heuvelland, Nieuwkerkestraat 86*. Nota: vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuven), Deel 2: programma van maatregelen, Ruben Willaert nv, Brugge.
- Stichelbaut B., 2024. *Heuvelland, Nieuwkerkestraat 86*. CHAL rapport 297, Gent
- Van Goidsenhoven W., 2024. *Heuvelland, Nieuwkerkestraat 86*. Archeologienota: Programma van Maatregelen, Ruben Willaert nv, Brugge.
- War Office, 1921. *Manual of Field Works (All Arms)*. HMSO, London
- Willaert A., 2024. Heuvelland, Nieuwkerkestraat 86. Archeologienota: Verslag van Resultaten, Ruben Willaert nv, Brugge.

2.5 Bijlagen

2.5.1 Sporenlijst

(Opgravings)code uitvoerder/ Projectcode OE	Spoornr	Put	Vlak	Vullingnr	Aardspoor	Gevlekt	Tint	Hoofdkleur	Nevenkleur	Textuur	Insluitse
2025L3 / HENK-25	3	1	1	1	HT	Homogeen	MIDDEN	BR	BR	XXX	
2025L3 / HENK-25	4	1	1	1	LG	Heterogeen	MIDDEN	BR	GR	LZ2	BK RO, Fe
2025L3 / HENK-25	2	1	1	1	HT	Homogeen	MIDDEN	BR	BR	XXX	
2025L3 / HENK-25	1	1	1	1	LG	Heterogeen	MIDDEN	BR	GR	LZ2	BK RO, Fe

2.5.2 Vondstenlijst

(Opravings)code uitvoerder/ Projectcode OE	Fragmentnummer	Fragmenttype	Vondstnummer	Put	Vlak	Spoornr	Aardspoor	Vullingnr	Opmerking	Verzamel	Aantal	Gewicht	Periode	Opmerking	X	Y	Z
2025 L3 / HEN K-25	HENK- 25V0001. 001	Muni tie	HEN K- 25V00 01	1	1	1	L G	1	.303 PATRO NEN OP CLIP 1STUK	AA NV	1		WO1- Eerste Wereldoo rlog	.303 clip onleesbare bodestemp el, afgestoten	423.775. 819	1.614.827 .300	355.0 52
2025 L3 / HEN K-25	HENK- 25V0006. 001	Meta al	HEN K- 25V00 06	1	1	4	L G	1	MUNT	AF W	1	5	NTT- Nieuwste tijd	Britse Penny onleesbare datum	423.758. 009	1.614.819 .037	351.3 16
2025 L3 / HEN K-25	HENK- 25V0005. 001	Muni tie	HEN K- 25V00 05	1	1	1	L G	1		AA NV	1 6	39 5	WO1- Eerste Wereldoo rlog	Cordietstave n artilleriemun itie lengte	423.777. 310	1.614.825 .059	355.2 33

														ca. 68 cm, afgestoten			
2025 L3 / HEN K-25	HENK- 25V0004. 001	Meta al	HEN K- 25V00 04	1	1	1	L G	1	LEPEL	AA NV	1	45	WO1- Eerste Wereldoo rlog	Lepel compleet met onleesbare fabrikant stempel en stamboeknu mmer LR 6465	423.774. 233	1.614.823 .421	354.9 99
2025 L3 / HEN K-25	HENK- 25V0003. 001	Meta al	HEN K- 25V00 03	1	1	1	L G	1	LEPEL	AA NV		15	WO1- Eerste Wereldoo rlog	Lepel niet compleet type met vleugels geen markering	423.774. 785	1.614.822 .944	355.0 88
2025 L3 / HEN K-25	HENK- 25V0002. 001	Meta al	HEN K- 25V00 02	1	1	1	L G	1	LEPEL	AA NV	1	41	WO1- Eerste Wereldoo rlog	compleet geen markering	423.770. 769	1.614.822 .783	354.8 74

2.5.3 Stalenlijst

(Opgravings)code uitvoerder/ Projectcode OE	Fragmentnummer	Fragmenttype	Vondstnummer	Put	Vlak	Spoornr	Aardspoor	Vullingnr	Verzamel	Aantal	Gewicht	Periode	Opmerking	X	Y	Z
2025L 3 / HENK -25	HENK- 25V000 7.001	Mos- ter Hou- t	HEN- K- 25V0 007	1	1	2	HT	1	AF W	1	340	WO1- Eerste Wereldoor- log	Monster Hout (houtsoortbep- aling)	423.7 73.11 1	1.614.8 16.417	355 .01 0

2.5.4 Fotolijst

Type	Interne Project Code	Officiële Project Code	Put	Vlak	Profiel	Vondst	Spoor	Datum	Opmerking	Bestandsnaam
Sfeer	HEN K-25	2025 L3						3/12/2025	Terrain	HENK-25_F0.jpg
Sfeer	HEN K-25	2025 L3						3/12/2025	Terrain	HENK-25_F1.jpg
Sfeer	HEN K-25	2025 L3						3/12/2025	Terrain	HENK-25_F3.jpg
Sfeer	HEN K-25	2025 L3						3/12/2025	Terrain	HENK-25_F2.jpg
Sfeer	HEN K-25	2025 L3						3/12/2025	Terrain	HENK-25_F5.jpg
Sfeer	HEN K-25	2025 L3						3/12/2025	Terrain	HENK-25_F4.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	1				3/12/2025		HENK-25_P1_V1_F6.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	1				3/12/2025		HENK-25_P1_V1_F7.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	1				3/12/2025		HENK-25_P1_V1_F8.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	1				3/12/2025		HENK-25_P1_V1_F9.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	1				3/12/2025		HENK-25_P1_V1_F10.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	1				3/12/2025		HENK-25_P1_V1_F11.jpg
Vondst	HEN K-25	2025 L3	1	1		HEN K-25V1	1	3/12/2025		HENK-25_P1_V1_S1_VO1_F12.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25_P1_V2_F14.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25_P1_V2_F16.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25_P1_V2_F15.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25_P1_V2_F13.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25_P1_V2_F17.jpg

Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F18.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F20.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F19.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F23.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F22.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F21.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F24.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F27.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F26.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F25.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F30.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F28.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F31.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F29.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F35.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F34.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F32.jpg
Overzicht	HEN K-25	2025 L3	1	2				3/12/2025		HENK-25 P1 V2 F33.jpg
Detail	HEN K-25	2025 L3	1	2			3	3/12/2025		HENK-25_P1_V2_S3_F37.jpg
Detail	HEN K-25	2025 L3	1	2			3	3/12/2025		HENK-25_P1_V2_S3_F36.jpg
Detail	HEN K-25	2025 L3	1	2			3	3/12/2025		HENK-25_P1_V2_S3_F38.jpg

Detail	HEN K-25	2025 L3	1	2			3	3/12/2 025		HENK- 25_P1_V2_S3_F39. jpg
--------	-------------	------------	---	---	--	--	---	---------------	--	----------------------------------

2.5.5 Thematische kaart

